TIGHT BINDING

UNIVERSAL LIBRARY

OU_204556

UNIVERSAL LIBRARY

Osmania University Library

T81.6
A79K

Accession No. G.T.284

[illegible]

[illegible] 1939

should be returned on or before the date last marked below

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T 1·6 … Accession No. …

Author …

ప్రకాశకులు

ఆర్యపుస్తకాలయము

రాజమహేంద్రవరము

1929

సర్వస్వామ్యసంకలితము

విషయసూచిక

	గ్రంథకర్తృప్రశంసాదులు	1
1	యథావాల్మీకము	10
2	కులశేఖరమహీపాలచరిత్ర	17
3	జయవిజయాభ్యుదయము	24
4	కేయూరబాహుచరిత్రము	39
5	మార్కండేయపురాణము	61
6	విష్ణుమాయానాటకము	82

గ్రంథకర్తృప్రశంసాదులు.

1. యథావాల్మీకము:—దీనికవి ఘనగిరి రామకవి ఇతనితండ్రి అహోబలుఁడు. తాత వేంకటగిరిభట్టు. భారద్వాజసగోత్రము.

గద్యము:—ఇది శ్రీ రామచంద్రచరణారవింద ద్వంద్వకందళితస్యందమాన సాంద్రతరధారాసారమకరందరసపూరాస్వాదనతుందిలాయమానమానసేందిందిర నిరుపమకవితాధురంధర భారద్వాజసగోత్రపవిత్ర విమలాపస్తంబసత్సూత్ర ఘనగిరి వేంకటగిరిభట్టపౌత్ర అహోబలసూరిపుత్ర సకల బుధసుకవినికరారాధనకరణ విలసచ్ఛవి రామకవిప్రణీతంబైన యథావాల్మీకం బనునాంధ్రరామాయణంబున......కాండము......అధ్యాయము.*

ఈతఁడు శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణమును, కాండములు, అధ్యాయములును యథావిధముగానేయుంచి రచియించినాఁడు. మనకథ యందలి యారణ్యకాండమున ముప్పదియొక్కటవ యధ్యాయము. (ఏకత్రింశోధ్యాయము) అన్నికాండములును గనఁబడవు. ఈకాండమును సంపూర్ణముగా లేదు. శిథిలస్థితిలో నున్నది. ఇతనికాలమును దెలిసికొనుటకుఁ గాని నివాసము నెఱుఁగుటకుఁ గాని

మొదటిభాగము దొరకనికారణమున వలనుపడుటలేదు. గద్యనుబట్టి యితఁ డహోబలసమీపమువాఁ డనుకొనవచ్చును. ఈతనియాంధ్రీకరణమును గవితాశైలియు నీపద్యములంబట్టి విజ్ఞు లూహింపవచ్చును.

---

2. కులశేఖరమహీపాలచరిత్రము:—దీనికవి శేషము రఘునాథాచార్యులు. కులశేఖరాళ్వారులచరిత్రమే యాంధ్రగీర్వాణమిశ్రప్రబంధముగా రచియింపఁబడినది. కవి

సీ. శుభకరాపస్తంబసూత్రుండు కౌండిన్య
గోత్రపవిత్రుండు గుణవిశిష్టుఁ
డనుపమశేషాన్వయాంభోధిచంద్రుఁ డ
హోబలదేశికుఁ డొనరఁ దనదు
సతియందుఁ బుత్రపంచకము నాపాదించె
నందగ్రజుండు రామానుజార్యుఁ
డమ్మహాత్ముండు సీతమ యనునిజదేవి
వలన శ్రీభట్టరాహ్వయకుమారుఁ
గనియె నాశాంతనిధికి రాగమయు సత్య
భామయును భార్య లిరువురు భవ్యమతులు
పరవి రాగమదేవికి సంభవించె
సరనగుణశాలి వేంకటాచార్యమౌళి.

గీ. అమ్మహాత్ముఁడు లక్ష్మమయనెడుపత్ని
వలన ముప్వురుతనయుల నెలమిఁ గాంచెఁ
జెలిమి రామానుజార్యుఁడు చెన్నభట్ట
రనుసహోదరు లిరువు రే నగ్రజుండ.

క. ఇల రఘునాథార్యుం డన వెలసితి లక్ష్మణమునీంద్ర విమలపదాబ్జం, బులు శరణం బని నమ్మితి......ఇత్యాది యిక్కవివంశాదికము. కవిత్వము నిర్దుష్టము మనోహరము నైనది.

గద్యము-ఇది శ్రీరామచంద్రకరుణానిరీక్షణసమాసాదిత కవితావిశేష శేషాన్వయప్రదీప వేంకటాచార్యతనయ రఘునాథాచార్యప్రణీతం బైన కులశేఖరమహీపాల చరిత్రంబునందు—

---

3. జయవిజయాభ్యుదయము:—ఈ గ్రంథము ఆర్వేలవంశసంభవుం డగుసుబ్బరాయకవి రచించెను. ఇతఁడు తనగ్రంథమును తిరుపతివేంకటేశ్వరస్వామి కంకితము చేసెను.

"మహాకవిజనానుగ్రహంబున జయవిజయాభ్యుదయం బనుప్రబంధంబు నతిమధురసంస్కృతాంధ్రభాషల రచియింపఁబూని మదీయవంశక్రమం బభివర్ణించెద.

సీ. శ్రీరమ్య మైనయా ర్వేలవంశాంభోధి
రాకాసుధాంశుఁడై రహిఁ జెలంగి
పావనం బగుతుంగభద్రానదీతీర
భాసురరాజవోల్పట్టణాఖ్యఁ
దై పొగడందెను హనుమంతయామాత్యుఁ
డతనినందనులు ప్రఖ్యాతయశులు
తిమ్మప్రధానుండు తిమ్మరసయ్య చె
న్నప్ప యనంగ ఘనాతిదాన
మహితు లమ్మువ్వురందు దుర్మదవిరోధి
గజమృగేంద్రుండు తిమ్మర్సుఘనుఁడు గనియె
సుతుల నార్గుర నందు ధీయుతుఁడు ముద్దు
లచ్చనాఖ్యుండు వెలసె నిలాస్థలమున.

మ. ధరణిం బెంపువహించునాఘనునకుద్యత్ప్రీతిజన్మించెనా
శరధిం గౌస్తుభరత్నముంబలె లసచ్చార్యుండు దీనావన
స్థిరసత్యోజ్జ్వలమానసాబ్జుఁడగుచున్శేషాచలామాత్యుఁ డా
శరజిద్వాహనకంధరాబ్జధరభాస్వత్కీర్తిధారేయుఁ డై.

క. ఘనుఁ డతఁడు గాంచె నేగురు
తనయుల హరిచరణభజనతత్పరుల సుధీ
జనహితుల ధర్మనిరతులఁ
గనదురువిద్యావిలాసకౌశలుల మమున్.

క. ఆరీతిన్ జనియించి య
పారలసత్సంస్కృతాంధ్రభాషాసామ్రా
జ్యారూఢి సరసకవితా
ప్రారంభుఁడ నైతి సుబ్బరాయాహ్వయుఁడన్.

అని చెప్పఁబడియున్నది. ఈసుబ్బరాయఁడు చిత్రాంగదాపరిణయము, గరుడాంజనేయవాగ్వాదకథ, ద్విపదసుదంతావివాహము, కృష్ణార్జునసంవాదము నను గ్రంథములను రచించినట్లు చెప్పుకొన్నాఁడు. ఈతఁడు రాజవోలుపట్టణమువాఁ డగుటచే రాజవోలు సుబ్బరాయకవి యనియు నందురు. ఈగ్రంథముయొక్క కథ చిత్రకల్పనలతో గూర్చెను.

మ. ఘనుఁ డాపింగళిసూరనాఖ్యకవిలోకశ్రేష్ఠుఁడెంతో రహి
న్మనుజెప్పెన్విదితాంధ్రభాషనుగళాపూర్ణోదయగ్రంథము
న్వనవీథిన్ గజబృందముల్ చనిన త్రోవంజీమలిచ్చారతిం
జనవే తద్గతి నేనొనర్తుఁ గృతి శేషాద్రీశుకారుణ్యతన్.

అని కళాపూర్ణోదయకథవలెఁ జిత్రకథ రచించెదనని చెప్పుకొన్నాఁడు. ఈగ్రంథ మాఱాశ్వాసములు గలది. మనకథ మొదటి యాశ్వాసములోనిది. మఱియుఁ బ్రారంభకథయు-విష్ణుచక్రపురము రాజయిన వసుమంతుఁడు సుతులకై చింతించి వనమున కేగి యొక్కమునిదయచే

జయవిజయులను నిరువురుసుతులం గనియెను. ఈయిరువురు రాజకుమారులె కథానాయకులు.

గద్యము-ఇది శ్రీమద్వేంకటరమణకరుణాకటాక్షలబ్ధనరససాహిత్యకవితావిలాససకలసుకవినికరచరణసేవాధురీణ యార్వేలవంశక్షీరపారావారరాకాసుధాకర భాసురోల్లాస రాజమహేంద్రపురవరనివాస ఆపస్తంబసూత్ర శ్రీవత్ససగోత్ర పవిత్ర శేషాచలామాత్యపుత్ర సుజనవిధేయ సుబ్బారాయనామధేయ ప్రణీతము.

---

4. కేయూరబాహుచరిత్రము:—ఈగ్రంథమునకు కవి మంచన్న. ఇతఁడు తనవంశాదికము నేమియుఁ జెప్పుకొనలేదు. ఇతఁడు రాజమహేంద్రవర నివాసియనియు ౧300 సం॥ క్రీ. శ. ప్రాంతములం దున్నవాఁ డనియుఁ గవులచరిత్రము నిశ్చయించినది. ఈమంచన యీగ్రంథమును నందూరి గుండమంత్రి కంకితముచేసెను. నాలుగాశ్వాసములు గలవు. గుండమంత్రికి మంచన్న యిష్టసఖుఁడఁట. స్నేహితునిచేతఁ దనపై నీకృతిని జెప్పించుకొన్నాఁడు. గుండమంత్రి:

క. తనకిష్టసఖుని విద్వ
జ్జనమాన్యుని సుభయకావ్యసరణిజ్ఞున్ మం

చననామధేయు నన్నుం
గనుఁగొని యి ట్లనియె వినయకౌతుక మెసఁగన్.

౪. స్థాయిరసము శృంగారం
బై యలవడఁ గథలు నీతు లై యెడనెడ రాఁ
గేయూరబాహుచరితము
చేయుము నీవంధ్రవాక్యశిల్పము మెఱయన్.

అని కోరినందునఁ గవి విద్ధసాలభంజిక యను సంస్కృతనాటకకథను దీసికొని యందు నీతికథలుంజొప్పించి రచియించినాఁడు. కవిత్వము రసవంత మైనది.

ఈకవిగద్యము :— "ఇది సకలసుకవిజనవిధేయ మంచననామధేయ ప్రణీతం బైన కేయూరబాహుచరిత్రంబు నందు"....దీనిచేతను గూడ నితనివంశాదిక మేమియుఁ దెలియరాదు. మనపద్యము లిందలిమూఁడవయాశ్వాసము లోనివి.

---

౫. మార్కండేయపురాణము:- కవి మారన. సంస్కృతమార్కండేయపురాణమునకుఁ దెనుఁగుగ్రంథ మిది. ఈమారన ప్రతాపరుద్రుని సేనానాయకుఁ డైననాగయ్యకుమారుఁడు గన్నమంత్రి కీగ్రంథమును గృతి యిచ్చెను. కాఁబట్టి యీకవియుఁ గృతిపతియు, పదుమూఁడవశతాబ్దాంతమునం దున్నవా రని యాంధ్రకవులచరిత్రము

సిద్ధాంతముచేసినది. మారన్న తిక్కనసోమయాజిగారి శిష్యుఁడు. కావుననే కవిత్వము చక్కని యాంధ్రపదముల తో గీర్వాణపదములతో మృదుమధురమై యున్నది. "తిక్కనసోమయాజికవిత్వ మంత మధురముగా నుండదు గాని సలక్షణమైనది గాను మృదువుగాను ఉండు" నని వీరేశలింగముపంతులుగారి యభిప్రాయము.

ఈపురాణములోనుండియే మనుచరిత్రమును, ఐదాలసాచరిత్రమును, దీసి కవులు ప్రబంధములను వ్రాసినారు. ఈహరిశ్చంద్రకథ దీనిమొదటియాశ్వాసములోనిది. నెల్లూరి శంకరకవి హరిశ్చంద్రకథకును దీనికిని గొంత భేద మున్నది. కారణము పురాణాంతరమునుండి శంకరకవి గ్రహించుటయే.

ఈకవిగద్యము :— ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర తిక్కనసోమయాజిప్రసాదలబ్ధసరస్వతీపాత్ర తిక్కనామాత్యపుత్ర మారయనామధేయప్రణీతం బైనమార్కండేయ మహాపురాణమునందు—

---

6. విష్ణుమాయానాటకము :- దీనికవి అనంతయ్య. తనవిషయమై కవి యాశ్వాంత్యగద్యములో

"ఇది శ్రీమదనగోపాలవరప్రసాదలబ్ధకవితావిలాస భారద్వాజగోత్రపవిత్ర అయ్యలామాత్యపుత్ర అనంతయ

నామధేయప్రణీతం బైనవిష్ణుమాయానాటకం బనుమహా ప్రబంధంబునందు"...........అని వ్రాసియున్నాఁడు. ఇంతకు మించి కవివిషయము నేమియుఁ దెలియరాదు. గ్రంథము సమగ్రముగా లేదు. గ్రంథముపేరునాటక మనియేచే గాని దృశ్యప్రబంధము గాదు. విష్ణుమాయ లన్నియు నిందుఁ జెప్పఁబడినవి. కృష్ణుని గురు వగుసాందీపునిమనుమఁడొక్కఁడు కృష్ణుని యంతఃపురములోఁ జనవుగా దిరుగుచు, కృష్ణభార్యలయొద్ద ననవరతము వినోదకథలు చెప్పుచు వారిమన్ననలకుఁ బాత్రుఁడై విష్ణుమాయ లన్నియు ననుభవముచే నెఱిఁగి కొన్ని కృష్ణునివలనఁ దెలిసికొని యామహాత్మునిసెలవుపై ధర్మరాజునొద్ద నశేషమునిబృందము వినుచుండఁగా వానిని గథలుగాఁ జెప్పుటయే యీపుస్తకములోఁ గవివర్ణించినాఁడు. విష్ణుమాయావిలాస మనుయక్షగానము కంకంటి పాపరాజు రచించెనఁట. ఆ వంశములోనివాఁడొకఁడు విష్ణుమాయావిలాసము ద్విపదగా రచియించెను. అది పూర్వ మచ్చుపడినది. యిపుడు దొరకుటలేదు.

ఈగ్రంథ మెవ్వరియొద్దనైనఁ బూర్ణముగ నుండిన మాకుదయచేసినచో ముద్రించుటకు మేము కుతూహలపడుచున్నాము. ఈయసంపూర్ణప్రతి యాంధ్రసాహిత్య పరిషత్తులోనున్నది. ఈకథ ప్రథమాశ్వాసములోనిది.

ఆర్యపుస్తకాలయము.

రాజమహేంద్రవరము.

శ్రీ

కావ్యకథావళి

—:o:—

1. యథావాల్మీకము

క. శ్రీరాజీవదళేక్షణ
ఘోరారివినాశకరణ కుధరోద్ధరణా
కారుణ్యరూప (హరి) విభు
ధారాధితచరణ వేంకటాచలరమణా.

గీ. అవధరింపుము కుశలవు లశ్వమేధ
మందు వినిపించినట్టి రామాయణంబు
తెనుఁగు రచియించినాఁడ నర్థిని ఖరాది
ఖలులు దండకియం దట్లు నిలయమందు.

మ. చరితం బల్ల నకంపనుం డటు జనస్థానంబునం గాంచి స
త్వరమానుం డయిలంకకేగి పలుకుం దద్రావణుం జేరి యా
ఖరముఖ్యుల్నిధనంబుఁ జెంది రటసంగ్రామంబునన్నీకుఁ ద
త్సరణిం దెల్పఁగవచ్చితిం గడుమనస్తాపంబునుం జెందుచున్.

చ. అన విని యా దశాస్యుఁడు రయంబునఁ గ్రోధముఁ
జెంది రక్తలో

చనములఁ గ్రక్కుమంటలనసారెకకంపను దగ్ధఁ జేయునో
జను దగఁ జూచి పల్కె నను జాలవిరుద్ధతనెవ్వఁడెంచె నీ
సునవడిసర్వలోకములుఁజొచ్చిన సౌఖ్యములందనేర్చునే 4

ఉ. క్రూరమతిందహింతునతిక్రుద్ధుఁడనై ననువహ్ని సూర్యుల
న్నారసమీరువేగమును సంశమియింపఁగఁ జేయనెంతునే
గౌరవ మొప్ప నన్న దశకంఠున కంజలిచేసి పల్కె వా
చారహిందీనుఁడై భయరసాప్తి నిదానభయంబు వేఁడుచున్. 5

చ. అభయమొసంగెనంతటదశాననుఁడారజనీచరేంద్రుఁడా
సభను నకంపనుండనుభృశంబు విశృంఖలవృత్తిధారుణిన్
శుభగుణుఁడైన పంక్తిరథసూనుఁడు సింహపరాక్రముండు భూ
విభుఁడు మహామహుండు రఘువీరుఁడు రాముఁడటం
చుదెల్పుచున్ 6

మ. పృథువక్షుండునతుల్యవిక్రముఁడునిస్స్ఫీతగ్లభుస్సంధుఁడా
రథికశ్రేష్ఠునియుద్ధి లేఁడతని శౌర్యస్ఫూర్తిచే నొక్కటన్
మథితంబయ్యె నిశాచరౌఘమును వేమాఱు న్ఖరు న్దూషణు
న్వ్యథగావించెఁద్రిశీర్షుతోఁబెలుచనిర్వ్యాజంబుగానవ్వనిన్7

చ. అనిన యకంపనోక్తి విని యారజనీచరనాథుఁడావశా
నుఁడలనాగరాజసఁగ సంతటనూర్పుచుఁ బల్కెనిర్జరేం
ద్రునిసకలామరాళిఁదనతోఁడ్పడు రాముఁడనంగ నొక్కఁడీ
వనికరుదేరునో తెలుపువాఁడెవఁడన్న నుదగ్రచిత్తుఁడై 8

ఉ. రావణువాక్యముల్వినికరంబులు మోడ్చియకంపనుండు
ధాత్రీవరుశౌర్యమున్ బలముఁదీవ్రముఁదెల్పెదవిన్నవోదశ

శ్రీవరఘూద్వహుండుపరికింపఁగబల్విలుకాండ్రమేటి యో
దేవవరాస్త్రయోగపటుదీప్తిఁబురందరసామ్యుఁడౌననిన్.

ఉ. వానికి నీడు జోడు బలవంతుఁడు చంద్రనిభాననుండు స
న్మాని కనీయుఁ డాతనికి నారయ లక్ష్మణుఁ డబ్జనేత్రుఁ డా
కానలఁ దత్సహాయతను గాఢ్వనలంబును బోలునా జన
స్థానమునీఱు సేసెననుజన్ముఁడుఁదానును రాముఁడక్కటా.

చ. దివిజులు రారు సంగడి యదెంచి విచారముచేయనేలరా
ఘవుభుజవేగసృష్టకనక ప్రతిచిత్రశరంబు లొక్కటం
గవియుచుఁ బంచశీర్షభుజగాకృతి భక్షణసేయు రాక్షస
ప్రవరులనేదెసం జనినబాయక నిండుచు నిస్తులచ్ఛవిన్.

చ. నిశచరు లాత్మలో వెఱచినేరకయెక్కడఁ జేర బాఱినన్
దశరథసూతియుగ్మమునుదగ్రతతోనెదురైనమాక్షిదాఁ
బ్రశమనఁ జేసె దండక సుభవ్యనికేతనమున్నయంతనా
దశవదనుం డకంపనుని దప్పక కన్గొనిపల్కెఁగ్రోధియై.

ఉ. నేనిదెపోయెద న్వినుమునిక్కమురామునిలక్ష్మణుఁ జన
స్థానమునందుఁ ద్రుంతు ననఁదద్దయు జేరియకంపనుండనుం
బూనిక రాము పౌరుషము భూరిపరాక్రమభూతిఁదెల్పనే
మానుమసాధ్యమూపనిక్రమంబునఁ గాకనఁబల్లువశ్యుఁడై

మ. గిరిమంబూర్ణనదీప్రవాహముల వేగంబునన్వరించున్నవ
త్వరఁదారాగ్రహ పంక్తులొడ్డగిలి త్రోవల్దప్పఁగాఁజేయునీ

ధరణింగ్రుంగఁగఁజేయునుద్ధురతమర్త్యం బెల్లనున్వాయుసా
గరవేగంబు హరించు బాణముల లోకంబెల్లనీ రైచనన్.

ఉ. లోకము లెల్లగూల్చుసువిలోపముచేయునువిక్రమంబునన్
శ్రీకరమూర్తి తామగుడసృష్టియొనర్పఁగనేర్చు శక్తినా
రాకామరున్ జయింపరణరంగమునందు నశక్యమెన్నఁగాఁ
జేకుఱనట్లసౌఖ్యమును జేయుదుమర్త్యసురాసురాళికిన్.

క. అమరుల కైనను నాతని
సమరంబున గెల్వ టరిది సత్యముగానం
గ్రమమున నొక్క యుపాయము
సముఖంబున విన్నవింతుఁ జతురత విన్నన్. 16

ఉ. వానివధించుమార్గము ధ్రువంబుగఁ దెల్పెదనేకచిత్తతం
బూనివినందగున్నలినృపోత్తముభార్యసుమధ్య సీతనాఁ
జాన నొకర్తుఁ జెప్పనగుఁజంద్రనిభాస్యవధూవతంసయ
మ్మానినికప్సరాంగనలుమర్త్యులుసాటియనంగఁబాడియే

క. దానవ గంధర్వాదుల
మానినులును దివిజభుజగమర్త్యలతాంగుల్
దానికి సమ మనఁ దగునే
జానకి సౌందర్యవతి నిశాచరనాథా. 18

చ. అనఘనృవర్యుభార్యనురయంబుననవ్వనమందువంచనం
గొని యిటుదేరఁగామివనిఁగుందిహతుండగుదానిఁబాసితా

ననవిని రాక్షసేంద్రుడహాహాయని మెచ్చుచుబొంగియాయకం
పనుపలుకుల్మనంబునశుభస్థితినూహాయొనర్చి యిట్లనున్

ఉ. ఒక్కఁడ నేగదం బటురయోద్ధతి సారథితోడనిప్పుడే
నక్కమలాక్షి జానకిని హర్షమతిం బురిఁజేరఁ దెచ్చెదా
నిక్కమటంచుఁ దెల్పి రజనీచరుఁడాఖరయుక్తమౌరథం
బెక్కిచనెన్ రవిప్రభనభీక్ష్ణముదిక్కులు తేజమందఁగన్ 20

మ. రహిం నక్షత్రపథంబునం జనెడు తద్రక్షోధిపస్యందనం
బహాహా భాసిలె మేఘమధ్య శశిబింబాభంబు నై యవ్విధి
న్బహుతీవ్రంబునఁ దాటకేయువనముం బ్రాపించిమారీచుచే
మహిందివ్యార్ఘ్యసపర్యలందనిసెనిమ్మాభక్షభోజ్యంబులన్

శా. మారీచుండును రాక్షసాధిపుని సన్మానించి పూజించిస
త్కారంబుంబొనరించియర్థయుతవాక్చాతుర్యతంబల్కునో
ధీరా రాక్షసముఖ్యకౌశలమె మచ్చిత్తంబు శంకాప్తిచే
కూరెన్సత్వరమీవువచ్చుటనురక్షోనాశమూలంబునన్.

సీ. మారీచుచేత సన్మానంబు లంది కౌ
శలము ప్రార్థింపఁ బ్రసన్నమతినిఁ
దాటకేయునిజూచి దశవదనుం డైన
రావణుం డను వాక్యకోవిదుండు
అశ్లిష్టకర్ముఁడా నలరాముచేత న
రాక్షసం బగుచు దర్పంబు మాని

వరజనస్థాన మవధ్యంబు సర్వంబు
రహిం నిపాతితమయ్యె రణమునందు
నట్లుగావునఁ దద్భార్య నపహరించు
మత్సహాయత నర్తిలి మనుపు మనుచు
వేఁడుదశకంఠుపలుకులు విని యుదగ్ర
రీతిఁ గనుఁగొని పల్కె మారీచుఁ డంత. 23

ఉ. ఎవ్వఁడు మిత్రుఁడై పగిది నేర్పడనీ కెఱుఁగంగఁ జెప్పెనేఁ
డివ్వసుధన్వినిందితుఁడ యెవ్వఁడు నందితుఁ జేసెనక్కటా
యవ్వసుధాసుతాపహృతమారయ నెవ్వఁడుదెల్పె దెల్పుమా
క్రొవ్వినిశాచరప్రవర కోటులశృంగవిభిన్న మెంచుచున్. 24

మ. నినుఁ బ్రోత్సాహునిఁ జేసె నెవ్వఁడతఁడా నిక్కం
బుగా శత్రుఁడున్
వినుమాశీవిషదంష్ట్రిముం బెఱుకనుద్వేష్టించియుంకించెదీ
వనియీశ్వాపథ వృత్తకృత్యములనిర్వర్తింప నేమించెధా
త్రిసినిద్రించిసుఖించునీతలకునెంతేరాయి ఫూనెంగదా.

చ. ధరణి విశుద్ధవంశమహితాభిజనప్రియకృత్య జన్మము
ద్వారమదయుక్తమైప్రకటబాహువృషాణయుతప్రగల్భమా
గురుతరరామనామమదకుంజరమొప్పును దేఱిచూడ దు
ర్భరమగు రాక్షసేంద్ర బహుభంగులఁ జేర నయుక్త
మెన్నఁగన్. 26

చ. రణభువినిన్విదగ్ధబహురాక్షసబృందముగల్గునేఁ డవా
రణమతిసంధివాలముశరాంగసుపూర్ణముఁగ్రోధయుక్తముం
గణకనతీత మహాబలిమి గల్గియు నానిశితాసిదంష్ట్రి స
ద్గుణయుతమౌనృసింహమతిదుర్భరమైనిదురించువేళధా
రుణినిఁబ్రబోధుఁ జేసియదిరోషముఁ జెందినమేలుగల్గునే.

మ. స్వభుజావేగసుపంకిలంబును మహాచాపాపహారంబు స
ద్రభసావేశమహార్ణవౌఘము వగోద్యన్మాలికోర్ముల్వ్యసం
క్షుభితాత్యంతసుఘోర మైనయది రక్షోదేవపాతాళస
న్నిభమా ఘోరముఖంబుడాయఁదగదున్నిద్రస్థితిన్రావణా.

ఉ. ఈక్షణమేవడింజనుమయోలుమలంకనుసుప్రసన్నుఁ డై
రాక్షసనాథ పౌరులనురంజిలఁ జేయుము నిర్మలాత్ముఁడై
లక్షణవంతుఁడై సువిమలాంగులస్త్రీయలఁగూడియుండు మీ
దాక్షిణినాయకుండునుబ్రియాయుతుడై రమియించువవ్వనిన్

క. ఆవని మారీచునిచే
నీవిధిఁ దెలివొంది తిరిగి యేగి ముదముతో
లావరియై యుండె దశ
గ్రీవుఁడు నిజపురముఁ జొచ్చి గిరివన్నిభుఁడై. 80

2. కులశేఖరమహీపాలచరిత్ర

ఉ. ఆనృపవర్యుఁ డాఘనుని యానతిఁ గైకొని సద్గుణాన్వితున్
సూనుని యౌవరాజ్యపద శోభితుఁ గా నొనరించి నిర్భరుం
డై నిజబుద్ధికిం గడుఁ బ్రియంబగు రామకథాసుధారసం
బానుచునుండెఁ గర్ణములనం దొకవైష్ణవముఖ్యసన్నిధిన్.

సీ. కౌశికు వెంట రాఘవుఁడు కాల్నడ నేఁగె
నను చోట రథిఁ జేతు నని తలంచు
భార్గవుం డాగి రాముపైఁ గిన్కఁ జెంతెంచె
నను చోటఁ దా నెదుర్కొనఁ దలంచుఁ
గైకేయి జానకీకాంతుఁ గానలఁ ద్రోచె
నను చోట మరలింతు నని తలంచు
దశరథాత్మజుఁ డద్రితటుల నెక్కఁ దొడంగె
నను చోటఁ దా నెత్తుకొనఁ దలంచు

వితతకాకుత్స్థగుణకథామృతరసైక
పానకౌతుకవిఖ్యాతభావుఁ డగుట
నమ్మహారాజు తలఁపు లిట్లగ్గలించుఁ
గాలభేదంబు తెలియనికారణమున.

3 2

గీ. ఇత్తెఱంగున నవ్వైష్ణవోత్తముండు
సంతతము దాశరథికథ జనవిభునకుఁ
దెలుపునెడ ఖరదూషణాది ప్రచండ
సమరసన్నాహ ప్రసంగము పొసంగె. 3

మ. అశనిధ్వానసమార్భటిం బ్రళయమేఘాకార దేహుల్చతు
ర్దశసాహస్ర నిశాటవీరభటు లుద్యల్లీలఁ గొల్వన్ ఖర
త్రిశిరోదూషణముఖ్యు లారఘుకులశ్రేష్ఠు ల్వెసన్ గెల్వన
శ్వశతాంగేభపదాహతక్షితిరజస్సంఛన్న దిగ్భాగులై. 4

క. అని కతఁ జెప్పిన విని య
జ్జనపతి తాత్కాలిక ప్రసంగం బనుచుం
గినిసి రఘువీరపదభా
వన నొదవిన భక్తిపారవశ్యముకతనన్.

ఉ. అక్కట ధర్మవత్సలుఁ డుదగ్రగతిం తన దేవితోడఁ దా
నొక్కరుఁ డేగుదేరరిపుయూథ మెదిర్చెఁ గదా భరంబుగన్
గ్రక్కునఁ దోడ్పడం దగు ననం గతచెప్పిన వైష్ణవుం డిదే
మెక్కడ వచ్చెనంచు భయమెత్తి దిగుల్పడి చూచుచుండఁగన్

శా. చండక్రోధరసజ్వలజ్జ్వలనచంచద్విస్ఫులింగంబు లొం
డొండం గన్గవ క్రేవలన్ వెడల నత్యుగ్రాకృతిం దాల్చి మా
ర్తాండప్రక్రినున్న రాజుఁ గనునంతర్ మంత్రిసామంతులా
దండన్ నిల్వఁగఁ జాలరైరి భయచింతావిస్మయభ్రాంతులై

వ. ఇవ్విధంబున ధృఢవ్రతతనయుండు సంగ్రామసంరంభ విజృంభితుండై ప్రయాణభేరి వేయించిన-

స్రగ్ధర. తలఁకొందెన్ భూరిభేరీ
ధ్వని చెవిసోఁక దిగ్దంతు లత్యంతభీతిన్
గలుషీభూతంబు లయ్యెం
గడఁక జలనిధుల్ కంపముం బొందెన్ మహాద్రుల్
బలభిన్ముఖ్యా మృతాంధః
ప్రవరులదటునం బల్కి రాశ్చర్య మంచుం
దలయూఁచెన్ ధాత రాజో
త్తము రఘుపతి సద్భక్తి మెచ్చుల్ ఘటింపన్. 9

వ. అంత నమ్మహీవల్లభుండు.

ఉ. దిగ్గనలేచి వీరరస దీప్తముఖాంబుజుఁడై నరేశ్వరుం
డగ్గలికన్ ధనుశ్శరగదాసిముఖాయుధభీషణంబు న
మ్యగ్గతిశోభితో త్తమహయాన్వితమై మణిమాలికావళి
న్నిగ్గులుదేఱు తేరెదుట నిల్పిన సారథిఁజూచి ప్రీతుఁడై.

వ. తదారోహణం బాచరించి

క. సదమలతేజుఁడు రథహయ
మదకుంజర వీరభటసమాజము తన్నుం
జూదివికొని నడువ నరిగెన్
మది రాఘవకార్యభరసమగ్రం బగుటన్. 12

మ. నిపుణాశ్వోఘఖురాగ్రధూత మగుచుం గెందూళి!
పైపైం(క విష్ణుపదీగాహనవాంఛ నేగుటయునచ్చోం(దద్ర
జోవ్యాప్తిత।ద్వీపరీతాకృతికిం దోలంగి వెస నబ్ధిం జేరి
తద్రేణుశో।ణపయఃపూరము క్రమ్మఱంగని నగ న్నైవ
మానికవ్రాతముల్. 14

వ. ఇవ్విధంబునం జతురంగబలపరివృతుండై కోదండకళా
ప్రచండభుజదండమండితుండగునద్ధరాఖండలుండుసీతా
వల్లభునకు సమరసాహాయ్యంబొనరింపనుద్యోగించునవ
సరంబున.

క. అది యెల్లం జూచి మంత్రులు
తుది మొదలు నెఱుంగంబడని దుష్కరకార్యం
బిది మానుప నెట్లగు నని
మది నాశ్చర్యంబు భయము మల్లడిం గొనగాన్. 15

ఉ. ఎన్నటికైక యీవరము లెన్నంటి రాఘవరాజ్యవర్జనం
బెన్నంటి దండకోపగమ మెన్నంటి తాపసవేషధారణం
బెన్నంటి రాక్షసీవికృతి యెన్నంటివారు ఖరాదిదానవుల్
నిన్నంటి నేంటి కార్యమగు నేనృపుం డేడ యెఱుంగం డక్కటా

ఉ. సంతతమున్ దిశాంతరనిశాంతులు వైష్ణవు లేగుదెంచి యే
చింతకుం దారయై మనలం జెంతలం జేరంగనీక రాజు నే
కాంతకథావిచిత్రిత వికల్పములం గను వెట్టిం జేసి హా
యెంతకుం దెచ్చిరయ్యలిం కనెవ్వరికిందర మేమరల్పంగన్.

గీ. సచివు లిట్లు వితర్కించి సమయసముచి
తాప్తులగు వారి నల్వుర నరసి తగిన
కార్య మెఱిఁగించి పంచినఁ గడఁగి వారు
సైన్యములకెల్లఁ గ్రిడించి చనిరివేగ. 19

సీ. సముదితశ్రమబిందుసరణి ముల్జీరలు
మేనుల మలకలై కానుపింపఁ
గవయు బేరెండల కడిమిచేఁ గ్రాఁగుకన్
గవలు కెంజివురులకరణిఁ దనర
రాలెడువేణుపత్రములు గ్రమ్మినమస్త
కముల పుష్పరజంబు గ్రమ్ముకొనఁగఁ
దాడిఁబడ నీరముల్ దూఱి కొట్టులఁ బెట్టు
కట్టువల్వల సీరికలు నటింపఁ
జేరువల సారువల వెంటఁ జేరి తిరిగి
దండకాటవియందుండి తరలివచ్చి
నట్లు మాయాపరిశ్రమం బలవరించి
మనుజపతిచూడ్కి నొదవి రమాత్యహితులు. 20

క. డాయఁ బిలిచి వారలతో
నేయెడలందుండి మీర లిటవచ్చితి రి
ట్లాయాసపడుచు నన వుడు
మాయికు లి ట్లనిరి రాజమణికిఁ బ్రణతులై. 21

ఉ. భూవరదండకాటవులపొంతను నౌషధులుండునంచు దేఁ
బోవఁగనందు బాహుబలభూషణుఁడా రఘువీరుఁడుగ్రదై
త్యావలితో రణంబునకునాయితమౌటయు నేముఁజెంగటన్
గ్రావతటంబునన్ నిలిచి కన్గొనుచుండితి మద్భుతంబుగన్.

గీ. ఇనకులోత్తముఁ డసురుల నెల్లఁ దునిమె
నపుడు శోణితవేణిక లడరఁ జూచి
వెఱచి పఱతెంచినార ముర్వీతలేశ
యనుచుఁ జెప్పిన వెఱఁగంది యతఁడు పలికె. 23

క. ఈగతిగా నొకరఘుపతి
నాగాశ్వభటోగ్రదైత్యనాశక్రీడా
రాగోద్ధతుఁడై యెసఁగుట
భోగీంద్రశయానుఁ డతఁడపో యూహింపన్. 24

చ. అనుటయు వార లానృపకులాగ్రణిఁ జూచి రఘూద్వహుండు ము
న్ననసిన బాల్యవేళ మిథిలేంద్రునివీటన రేంద్రులెల్ల ము
న్గినియుకపర్దికార్ముకము కేలఁ దెమల్పఁగనేగుచున్నచో
జనకునిసంశయంబెఱిఁగి చయ్యన గాధిసుతుండు నవ్వుచున్.

శా. బాలుం డీనరపాలసూనుఁడు ధనుర్భారం బతిస్ఫార మే
లీలన్ దీనిఁ గదల్పనోపు నాకొంటాఁ దేఁ జేత నంచాత్తను
త్యాల్యలం బెట్టకు చండభానుగహనోగ్రావాసము ద్రెంచుటి

క్ష్వాలోద్యద్ద్రుహిణాండభాండమెగ వైవంజాలుహేలాగతిన్

గీ. అనుచు ముని పల్కుపల్కులు జనము లెల్లఁ
గతలుగాఁ జెప్ప వినమె లోకప్రచార
మరసి రక్షించునట్టి మహానుభావుఁ
డకట మనసాహ్య మతని కే మగు నృపాల. 27

క. అని వారు పలుకు పలుకులు
విని సంతసమంది సుభటవిసరము గొలువం
జని పురముఁ జొచ్చి యచ్చట
సనయస్థితి నుండె రామచరితము వినుచున్. 28

3. జయవిజయాభ్యుదయము.

—:0:—

క. విలసితసమస్తభోగం
బులఁ బొందలితి శత్రునిచయములఁ గెల్చి ధరా
వలయం బేలితిఁ గొడుకులు
గలిగిన సార్థకము గాదె కమలదళాక్షీ. 1

సీ. కొడుకులు లేనట్టి కుటిలాత్మకునిగృహం
బరయ సింగములేని యడవి గాదె
తనయులు లేనట్టి మనుజుని బ్రతుకు కీ
రము లేనిమణిపంజరంబు గాదె
సంతానహీనుఁడౌ జడుజీవనము సౌర
భంబులేనట్టి పుష్పంబు గాదె
సుతులఁ గాంచనియట్టి యతికష్టతముని సా
మ్రాజ్య మిందుఁడు లేనిరాత్రి గాదె
పుత్రహీనుండు సద్గతిఁ బొందఁగలఁడె
నందనులు లేనివాని కానంద మేల
సకలవిభవంబు లివి యేల సదన మేల
యాత్మజులు లేక యున్నను నబ్జవదన. 2

ఉ. సంతతి లేని మానవుని జన్మము సార్థముగాదు గానతో
కాంతవనాంతవీథికిని గౌరవమొప్పఁగఁ బోయియయ్యుమా
కాంతుని మోక్షనాయకునిఁ గాళగళున్ హృదిలోననిల్పి వి
శ్రాంతిమెయిన్ జపం బొనరఁ జల్పిసుపుత్రులఁ గాంతు
వేడుకన్. 3

క. అని నిశ్చయించి నుతకీ
ర్తిని జేరఁగ బిల్చి మంత్రితిలకా పరమే
శుని మదిని నిల్పి నేఁ దప
మొనరింపఁగఁ బోయెదన్ సముజ్జ్వలభక్తిన్. 4

గీ. పట్టణములోన బ్రాహ్మణబాలవృద్ధ
జనులు నాశ్రితులును మంత్రిజనులుఁ బ్రజలు
గలరు వారల నందఱఁ గ్రమముతోడఁ
బ్రోచుచుండుము కారుణ్యబుద్ధితోడ. 5

వ. అని యొప్పగించి చెప్పఁగలబుద్ధు లన్నియుఁ జెప్పి మఱియు: 6

ఉ. ఆవసుమంతభూరమణుఁ డంగనఁ గన్గొనిపోయివచ్చెదన్
ఓవనితాలలామ మది నూఱటఁ జెందు సుపుత్రకాంక్షచే
భావజసంహరున్ హరుని భద్రగజాసురకృత్తివాసునిన్
భావములోన మానక తపంబొనరించెదభక్తితోడుతన్.

వ. అని యివ్విధంబునం దనభార్యారత్నంబు నోడంబఱిచి బంధుమిత్రామాత్యపరిజనంబులకు నయ్యైప్రకారంబులఁ

దెలియంజెప్పి సంతానకాంక్ష మనంబున ముప్పిరిగొనఁ
బురంబు నిర్గమించి చనిచని ముందట: 8

చ. పురములఁజూచుచున్నదులపొంతలఁబోవుచునిర్ఝలంబులా
సరసులఁ దోఁగుచున్ వకుళచందన తాలతమాల కేతకీ
కురవక మన్మథ క్రముకగుగ్గులచూత పలాశభూరుహో
త్కరములదండనిల్చుచునుదద్దయుదుష్టమృగాళిఁ దోలుచున్

చ. మఱియుజనంజనంగనియెమంజులవంజులకుంజపుంజసుం
దరవితతప్రపాంతరయుతా మితకుంభనిగుంభితామృత
స్ఫురితపయోపదివ్యకరభోరులసన్ముఖచంద్రదీప్తిభా
స్వరదుఁడుపార్శ్వవేదికలజాడల నేగు వనేచరాదులన్. 10

సీ. విలసితైరావతకలితమై శతమన్యు
విభవంబునుంబోలె వృద్ధిఁ జెంది
మహితగాయత్రిసమన్వితంబై చతు
రాగమంబును బోలె నతిశయిల్లి
హైమవతీయుక్తమై పరమేశ్వరు
దేహంబునుంబోలెఁ దేజరిల్లి
మన్మథోజ్జృంభమై మహితవసంతర్తు
కాలంబునుంబోలె ఘనతఁగాంచి
యర్జునస్యందనాతిబాణాసనాత్త
మై కురుక్షేత్రమునుబోలె ననువుఁ జెంది

వీరతరుకాండశోభితోద్వేల మైర
ణంబునుంబోలె నలరువనాళిఁ గాంచి. 11

వ. ఇట్లఖిలలోకమనోల్లాసం బగువనంబులం దిరుగుచు మఱియు నతిభయంకరంబు లగుఘోరారణ్యంబులు గడచి పుణ్యనదీనదంబుల దాఁటి సకలమునీశ్వరాశ్రమస్థలంబుల నిలుచుచు సంతానవాంఛ మనంబునఁ బెనంగొనం జనిచని ముందట. 12

సీ. రమణీయశిఖరసంనిర్ఝరంబులు
పట్టాభిషేకాంకపటలి గాఁగ
గంధవాహోద్ధూతగైరికధాతుప
రాగంబు హేమాంబరంబుగాఁగ
మస్కరాయుతగళన్మౌక్తికవ్రాతంబు
చెలువైన ముత్యాలసేసగాఁగ
నానావిధమృగాభినవఘోషములు వీర
భటచటులార్భటీపటిమ గాఁగఁ
గరుడగంధర్వకిన్నరఖచరసిద్ధ
సాధ్యచారణు లురుసభాసదులు గాఁగఁ
బర్వతాధిపతిత్వ మేర్పడఁగ నలరు
గంధమాదనకుధరంబుఁ గనియె నతఁడు. 13

మ. కని తదూర్ధ్వభూమిధరాగ్రభాగవిలసత్కల్పద్రుసీకాశశాఖా
జనటద్భంభరశారికాన్యభృతపక్షవ్రాతసంజాలిపా

వనముల్ వ్యోమధునీకనజ్జలజభాస్వత్షౌద్ర ధారాపరా
గనితాంతాప్తిఁ శైత్యమాంద్యసురభిఖ్యాతిం దగన్వీ
వఁగన్ 14

వ. మార్గశ్రమం బపనయించి యచ్చట ననంతకషణోత్తుం గశాఖశాఖాలంబితవల్లీమతల్లికల నొయ్య నొయ్యన నొయ్యారంబున నుయ్యాలలూఁగు గరుడగంధర్వసిద్ధ విద్యాధరాంగనల సొబగులు చూచుచు మంజుల లవలీనికుంజపుంజాభ్యంతరసుఖాసీనవనచరవనచరనయనా శరసరసిజభరితశరాసనవినిర్ముక్తశరాస్ఫోటనంబుల చె ఱుకంట నోరలుచుం గూలు మత్తమాతంగసంఘశుంభత్కుంభస్థల గళితమౌక్తికవ్రాతంబు లుల్లాసంబున నేఱి విచ్చలవిడి నచ్చనగం గ్రాడుకిన్నరకామినులవైఖరులు విలోకించుచుం గమలకహ్లారకైరవాలోలవిలసన్నరందపూరప్రపూరితోదరంబులై పొగరుమిగిలి గగనమున కెగిరి సొంపునం గుంపులుగొని చక్రాకారంబుగా విహరించు చంచచ్చంచరీకసముదయంబుల నొప్పారు సరసిజాకరతీరంబుల చెంత విశ్రమించుచుం గుటిలతరవిటపీవిటపపటలాంతరోటజవసజ్జటామకుటరచితహోమంబులం బొడముధూమంబు లనంతవ్యాపితంబులై యొన్నం గనుంగొని జీమూతవ్రాతంబు లని పరిభ్రాంతి నొంది పటుజవంబున నటనంబులు సలుపు మయూరకే

కారవాకర్ణనసంప్రాప్తభయోద్దీర్ణనయనకర్ణఫణామణిప్ర
భావిభాసిత గుహానివహంబులన్ దర్శించుచుఁ దక్కిన
చోటులం గలవిచిత్రంబు లన్నియుం గనుంగొనుచు న
సంభ్రమస్వాంతుండై మఱియు: 15

చ. జనవరుఁ డయ్యెడం గనకశైలశరాసనుగూర్చి మానసం
బునఁ జలనంబు లేక తపమున్ సవరింపఁదలంచి శాంతిస
త్యనయవచోధురంధరులు తాపసులిచ్చటనుందురం డ్రువా
రినడిగితద్విధంబునఁ జరించెదఁగాక నినిశ్చయాత్ముడై 16

సీ. గౌతమసింగంబులు మదగజంబుల కరం
బులు కరంబులఁ బట్టి మురియుచుండు
నకులంబులును బవనాదపోతములకుఁ
బ్రీతితోఁ జన్నిచ్చి పెనుచుచుండు
శార్దూలములు వినిశ్చలవృత్తి నఖముల
గిరిమేషములరొమ్ముడల్ గీరుచుండు
మార్జాలములు మది మచ్చరంబులు మాని
యాఖుడింభములతో నాడుచుండు
సారమేయంబు లురుశశశాబకములఁ
గూడి క్రీడించుఁ బరమానుగుణ్యలీల
నిటులు తమజాతివైరంబు లేమిలేక
తనరు మౌనీశ్వరాశ్రమస్థలముఁ గనియె. 18

వ. కనుంగొని తద్విచిత్రంబున కద్భుతనూనసుండై పర
మాహ్లాదంబునొంది యచ్చట నిశ్చలధ్యాననిష్ఠాగరి
ష్ఠుండై నిమీలితలోచనాంబుజుండై తపంబొనర్చు
మునీశ్వరుంగాంచియారాజచంద్రుండాత్మగతంబున: 18

మ. హరియోయీఘనుడైనఁ జక్రదరచిహ్నల్ గాన్తుం బెద్దిశం
కరుఁడేయీమునియైన హాలధృతరేఖాచంద్రమం బెద్దియా
సరసీజాసనుఁడే యితండయిన భాషాదేవి గన్పింప దే
విరవందన్ మువురేకమై నిలిచినట్లే పారెడిం జూడఁగన్. 18

వ. అని వితర్కించుచు నాసమయంబున. 19

ఉ. భీతి మదిం బెనంగొనఁగ బెగ్గిలుచుం గడుసంశయంబుతో
సీతనిఁ బల్కరించుటకు నేదియుపాయము సన్మునీంద్రులుం
ప్రీతిమెయిం గృపామతిని బిల్చినఁ బల్కుట యుత్తమంబుగా
కీతఁడె నేనె మున్నుగన హీనతఁ బిల్చిన నూరకుందురే. 20

వ. అని తనమనంబున నొకయుపాయంబూహించి. 21

గీ. ప్రస్తరద్వయ మప్పు డుపాయ మెఱుఁగ
నట్టులన తెచ్చి జంటగా నమరఁబెట్టి
వానిపై నొకకుంభంబు పూని నిలిపి
యున్న మొనరింపఁ బోయిన నదియుఁ బొల్లె. 22

ఉ. క్రమ్మఁ దత్సమీపమునఁ గన్పడు బావికిఁ బోయి కుండతో
నమ్మెయి నీళ్ళు దెచ్చి జ్వాలనంబును మంటయొనర్చి రెండుతా

ళ్ళిమ్ముగఁ జేసి పెట్ట నది యెప్పటియట్లనె బార్లి పోయినం
గ్రమ్మఱనట్లకష్టపడఁగన్గొని మౌనిదయామయాత్ముఁడై.

గీ. అతని కిట్టులనియె నయ్య నీవెవ్వఁడ
విటులు సేయ నిది వివేక మగునె
మూఁడుశిలలమీఁదఁ బొందుగా ఘట మిడి
యగ్గి మంటసేయ నన్న మగును. 24

వ. అని మునీంద్రుండు చెప్పిన విని భయభక్తిసంభ్రమం
బులు మనంబునఁ బెనంగొన నారాజవర్యుం డతనికి
సాష్టాంగనమస్కారంబు లాచరించి ముకుళితకరకమ
లుండై యిట్లనియె. 25

చ. మునివర విష్ణుచక్రపురముం బరిపాలన చేయువాఁడ నే
వనరుహబాంధవాభిజనవార్ధివిధుండనజాతశత్రుఁడన్
వినువసుమంతనాముఁడనవీనయశుండసుపుత్రకాంక్షచే।ఘన
తపమాచరించుటకుఁగానిటవచ్చితినయ్యయియ్యెడన్.

గీ. ధన్యులైనట్టిమౌనులదండఁ జేరి
తద్విధానంబుఁ దెలిసి నేఁదపమొనర్తు
ననుచు నిచ్చోటి కేతేర నాదుభాగ్య
వశత మిముఁగంటి ఫలియించె వాంఛితములు. 27

మ. అనినన్ భూవరుతోడనమ్మునివరుం డాహ్లాదతం బల్కె మే
మనయుంబుందపమాచరించుటలుఁబ్రేమ న్సమ్ముసద్భక్తిగా

ల్చినవారీప్సితమేమిగోరిననుయిచ్చేపాటిసామర్థ్యమున్
ఘనకైవల్యపదంబుఁజెందుటకునై కాంక్షించికాకేటికిన్.

వ. కావున. 29

క. మావంటిమునుల సేవలు
భావంబునఁ గొంకు లేక భక్త్యతిశయులై
కావించువారి కోరుకు
లేవెరవుననైనఁ గరుణ నిచ్చెద మనఘా. 30

క. సంతానకాంక్ష నీ క్రియఁ
జింతింపఁగ నేల నీకుఁ జెల్వుగ సుతులన్
సంతోషకరుల నిచ్చెద
సంతతసద్ధర్మశీల సద్గుణజాలా. 31

చ. విను మొకమాటచెప్పెదవివేకధురంధరనీకుఁబుత్రులన్
ఘనతరదేహులంగుసుమకార్ముకరూపవిలాసులన్ బుధా
వనులఁ జిరాయురున్నతుల వారక నిర్వ్యరనిత్తు వారిలోఁ
దనరఁగమాకునొక్కనిముదంబుననీవలయున్నిజంబుగన్

వ. అని చెప్పిన. 33

గీ. అనఘ! సంయమీంద్ర యాశ్రితజనవిప
ద్వార్ధిభంగతుంగతారణప్ల
వా! మహానుభావ!భవదాజ్ఞ తలమోసి
నడచువాఁడ ననియె నరవరుండు. 34

వ. ఇట్లు సాభిప్రాయంబుగాఁ జెప్పిన వచనంబులకు మునీంద్రుండు సంతోషించి తత్తపోవనంబునఁ గుసుమఫలభరితంబై గగనంబు నంటుచున్నదై సకలలోకానందకరంబై యున్న సహకారమహీరుహంబుఁ జూపి యాభూజం బెక్కి ఫలయుగంబుఁ గొని రమ్మని సెల వొసంగుటయు. 35

చ. మునివరునాజ్ఞ రాజుతల మోపి మహీజముఁ జేరఁబోయి చ
య్యన నెగఁబ్రాఁకి తత్ఫలము లాసమయి నొడినిండఁ
గోసి నెమ్మనము ప్రమోదవారినిధి మగ్నముగాఁగ మ
హీరుహంబు డిగ్గ నటకే చూచినన్ ఫలయుగంబు చిక్కి న
నద్భుతాత్ముఁడై. 36

ఉ. క్రమ్మఱ భూజమెక్కి ఫలకాండములన్నొడినిండఁగోసి తే
నమ్మయి సల్లయుండిన జనాధిప [illegible] భయవిస్మయంబు
లున్। నెమ్మదిలోఁ బెనంగొనఁగ నెప్పమొయిన్నగ మెక్కి
పండ్లుదే నిమ్ముల సల్లెయుండిన ననిందితవిక్రముఁడాత్మ
లోవలన్. 37

క. ఇది యేమిమాయ యొక్కొ
వడపడి యొడినిండఁ గోసె ఫలములు దే రెం
డనఁ గనపించుచున్నవి
నదయుం డగు మౌనియాజ్ఞఁ జనునే గడవన్. 38

మ. అనుచున్భూమివరుండుతత్ఫలయుగంబవ్వేళ వేగొంచు
బోయి నితాంతోజ్జ్వలభక్తిఁ జొప్పడఁగ మాహేంద్రుంద
గంజేరినేర్పున సాష్టాంగనమస్కృతుల్సలిపి సన్మోదం
బుతో నాతఁడాతనివీక్షించి దయన్ఫలద్వయము హస్త
స్పర్శగావించుచున్. 39

క. నరవరునకు మునినాథుం
డరయఁగ నబ్జారిధరుని హరుని మహేశున్
స్మరియించుచుఁ దత్ఫలయుగ
మిరవుగను విభూతితోడ నిచ్చెం గరుణన్ 40

వ. ఇట్లిచ్చి మఱియు నిట్లనియె. 41

మ. ధరణీనాయక యీఫలంబులు భవత్కాంతాలలామంబు స
త్వరతం గైకొన నామెగర్భమున సౌందర్యాంగుల జ్ఞాన
శౌర్యాదిప్రోజ్జృంభితులార్యపోషణులు భవ్యాచారులు
న్వాస్రశ్రీకోత్కరసంతుణాలుద్భవింపుదురు పుత్రవ్యాంస్వ
ముల్వేడుకన్. 42

క. ఇచ్చితి ఫలంబు లిపుడే
మెచ్చుగఁ గొనిపోయి నీదుమెలఁత కొసఁగినన్
హెచ్చుగ లే దద్దఱుసుతు
లచ్చుగఁ గల్గుదురు మన్మథాకారులు నై. 43

క. జననాథ నీవు నాతో
మును చెప్పినసత్యవాక్యముం దప్పకుమీ

యనుడు మునిచంద్ర నృపకుల
మునఁ బుట్టినవారు పలికిబొంకుదురె ధరన్. 44

శా. సత్యాచారవిహారిమైన సుజనరత్నాదికుఁ బెంపొందునా
సత్యాకార విరాజితుం డగుహరిశ్చంద్రుండు గాధేయుచే
నిత్యంబున్ శ్రమఁజెందియుంగడపటన్నిర్నిద్రకారుణ్యము
న్సత్యాలాపము గాంచి యాఘనుఁడు రాజ్యం బీయఁ
డే క్రమ్మఱన్. 45

వ. అని నిశ్చయంబుగాఁ బలికి తనకార్యసిద్ధి యగుట
కత్యంతసంతోషాక్రాంతస్వాంతుండై త... ంబ. 46

మ. ధరణీశోత్తముఁడప్పుడా నివరుపాదాబ్జంబులన్ వ్రాలిభా
సురపుణ్యాత్మక పోయివచ్చెద నటంచుం జెప్పి సెల్వొందిన
త్వరతన్ఖ్యాతిధరాగ్రమున్దిగిప్రమోదంబొప్పనిత్యప్రయా
ణరతిన్స్వాత్మపురోపకంఠవనమానంకంబు గాఁ జేరెఁదాన్

వ. ఇట్లు చేరి యచ్చట స్నానసంధ్యాది నిత్యకృత్యంబులు
దీర్చి శీతలతరుచ్ఛాయ నధివసించి సుఖోపవిష్టుండై
యుండినంత నేతద్వృత్తాంతం బంతయు విని పురం
బున బంధుమిత్రామాత్యజనంబు లానందజలధి నోల
లాడి యరంతరంబ యుండఁ దమలోన.

గీ. రాజు పుత్త్రార్థియై మునిరాజుచేత
వరముఁ గొనివచ్చి యుద్యానవనముఁ జేరి

యున్న వాఁ డచ్చటికిఁ బోయి యుచితగతిని
దోడుకొని రాఁగ నెంచు నెంతో ముదమున. 49

వ. నతఁడిత్త్రియు బాంధవామాత్యసుహృజ్జనంబులును నట
విట గాయనీ గాయకజనంబులును రథగజాశ్వముఖ్య
చతురంగబలంబులును నానావిధవస్త్రమణిభూషణాలం
కృతులై వెంబడి నడువ భేరీమృదంగ శంఖకాహళ
వేణువీణాపటహాదివాద్యనినదంబులు దిగంతదంతావ
ళశ్రోత్రకుహరంబులకు బధిరత్వంబు సంపాదింప
వందిమాగధసందోహంబులకై వారధ్వనులు రోదసీ
కుహరాంతరాళంబులు నిండ నిట్లనంతవైభవంబున
నయ్యుద్యానవనంబు చేరం జనుదెంచి యచ్చట నా
రాజచంద్రునిం గాంచి దండప్రణామాదిసత్త్వదుపచా
రంబుల సంభావించి భద్రగజాధిరూఢుం గావించుకొని
సమస్తజనంబు లిరుగడలఁ గొలిచి నడువ రాజమార్గ
మున నేతెంచుసమయంబున. 50

సీ. భూమీశ్వరుఁడు తపం బొనరించి ధన్యుఁడై
వచ్చినాఁ డఁట గదె వనితలార
పుణ్యాత్ముఁ డాతండు పూనినకార్యంబు
సఫలమై యుండునే సకియలార
సత్యశీలయుఁ దాఁటెజన్మంబునం దే మి
భాగ్యంబు చేసెనో భామలార

మనరాజు సంతోషమహితుఁడై యుండినఁ
జల్లగాఁ జూతుమో శ్యామలార
యనుచుఁ దమలోన నొండొరు లాడుకొనుచు
నమలభూషణవస్త్రమాల్యానులేప
నాదులు ధరించి నీరాజనములు పూని
పౌరసతులు తేరఁదెంచిరి రాగమీఱ. 51

వ. ఇట్లపరిమితవైభవంబున నాభూమీశ్వరుండు నగరు చేరంజని సమస్తజనంబుల నిజనివాసంబులకుఁ బొమ్మని సెల వొసంగి కక్ష్యాంతరంబులు గడచి లోపలి కరిగి యచ్చట నెదురుగావచ్చిన సత్యశీలాదేవిన్ బహువిధంబులం గౌరవించి దనపోయివచ్చిన తెఱం గాద్యంతంబు తెలియఁ జెప్పి మఱియును. 52

గీ. పత్నిఁ గనుఁగొని పలికె భూపాలకుండు
వనిత మౌనీశ్వరుఁడు ఫలద్వయ మొసంగె
నివియు భక్షింపఁ బుత్రు లనింద్యబలులు
గలుగుదు రటంచుఁ బలికె నిక్కంబుగాఁగ. 53

వ. అని తెలియంజెప్పి శుభముహూర్తంబున ఫలద్వయం బొసంగుటయు నయ్యిందువదన మహాప్రసాదం బని యంగీకరించి సంభ్రమస్వాంతయై ఫలంబులు గైకొని భక్షించె నమ్మహీశ్వరుండు మహీసురలకు గోభూహి

రణ్యాదిదానంబు లనేకంబు లొసంగి పరమానందభరి
తాంతఃకరణుండై రాజ్యంబు పాలించుచుండె నంతట.

క. నిరుపమవైభవములచే
మెఱయుచు దినదినము మేరమీఱినసామ్య
స్ఫురణల వెలయుచు నుండఁగఁ
గరమరుదుగ నవ్వధూటి గర్భము దాల్చెన్. 55

క. ధాత్రిన్ సుమిత్ర లక్ష్మణ
శత్రుఘ్నులఁ గనినయట్లు జనవరసతియుం
బుత్రద్వయంబు గాంచె వి
చిత్రగతిం బూలవాన చెలువుగఁ గురిసెన్. 26

4. కేయూరబాహుచరిత్రము

క. ఇమ్ముగఁ జెలిమి యొనర్చిన
కుమ్మరిపుర్వాలవిధంబు సుజనులు చూడన్
సామ్మిత్రురు తుదముట్టెనఁ
దమ్మిత్రురు నీతిపరులు తగుమిత్రులకున్. 1

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె.

గీ. బుద్ధిమాలినకపి యొకభూమిపాలుఁ
జంపె హితుఁ డయ్యు; నొకదొంగ శత్రుఁ డయ్యు
విప్రు నొక్కనిఁ గాచె వివేకి యగుట
సుమతిపగ మేలు విమతినెయ్యమున కంటె. 3

వ. అది యె ట్లనిన: 4

క. మందరపురిఁ గాంతౌజః
కందర్పుఁడు గలఁడు రాజు ఖగవృత్తిసమా
ఖ్యం దనరె బుద్ధిమంతులఁ
జెందఁడు సాక్షరుఁడు గాఁడు శిశుకాలమునన్. 5

క. గర్వోద్ధతచాపలమున
దుర్వృత్తనుఁ డైన నృపసుతునిచే నిడుమల్
సర్వము గని తన్మంత్రులు
దుర్వారాసహ్యబహులదుఃఖాన్వితులై. 6

వ. ఆత్మగతంబున 7

సీ. అక్షరజ్ఞుఁడు గానియతనికి శాస్త్రపు
రాణాగమాదులు రావు సారఁగ
గ్రంథాధిగమశక్తి గలుగక శుద్ధవి
వేకంబు లేదు వివేకబుద్ధి
కలుగక కర్తవ్యకర్మ మెఱుఁగఁడు
కర్తవ్య మెఱుఁగక యడఁగి చేయు
క్రియల నీఁగఁగరానికిల్బిషంబులఁ బొందుఁ
బాపుఁడు నరకకూపమునఁ ద్రెళ్ళు
నరకవాసి వేదనలఁ డగుఁ బేదయై
కడుపుకొఱకుఁ బాతకములు చేసి
రౌరవమునఁ గూలుఁ గ్రమ్మఱ నట్లయా
పదల కెల్లఁ గుదురు చదువులేమి. 8

వ. అని చింతించుచుండ నక్కాలంబున: 9

సీ. ఎలుకవేఁటలపేర నేగి పట్టణములోఁ
బ్రజలయిండ్లు కూలఁద్రవ్వఁ బంపుఁ
జెలఁగి డేగలకుఁ దొండల నేయఁబోయి ద్రా
క్షామండపంబులు గాసిసేయుఁ
గోడిపోరులపేర వాడలఁ దిరుగుచుఁ
బాడఁగన్నకడవలఁ బొలియఁబెట్టు

వేఁటకుక్కలఁ దెచ్చి విడిచి మందలలోని
మేఁకల కుసిగొల్పి మెచ్చి యార్చుఁ
గాలకింకరులట్టి కింకరులతోడఁ
గూడి రాఁ గూటి ప్రొద్దునఁ గుడువు దొరఁగి
వెడఁగుఁదనముఁ బ్రల్లదములు వేనవేలు
మదముతోఁ జేయుచును గాపుమూఁకఁ డిప్లు. 10

క. ఊరులును బోనులు గూండ్లును
బరుసని ద్ద్యునులు గాలిపడగలు బారిఁ గిం
కరులం బొడిపించెడి యీ
పరభసములు దక్క నొండు సైఁప వశనిఁన్. 11

క. ఆసరపతి యనువుగ నొక
వానరపోతంబుఁ దెచ్చి వాత్సల్యముతోఁ
దానిఁ బెనిచి యాయుధవి
ద్యానిపుణతఁ బొంపఁజేసి యది వర్ధిల్లన్. 12

క. కంచుకము దొడిగి కుండల
చంచత్కటకాదివేషచయ మిడి శిఖ
ద్గాంచితరూపముతోఁ దన
కంచుకి యై యుండఁ బనిచెఁ గదలక యెపుడున్ 13

సీ. ఆరాజు మందిరోద్యానంబునకు నేగి
యొకనాఁడు తాను బయోజముఖులుఁ

డడవుగాఁ గ్రీడించి యొడలు నిద్రాలసం
బగుటయు నంతట నచటనచట
వసియింపుఁ డనిపంచి వనచర మొక్కఁడ
తోడరా దట్టంపునీడ నిలిచి
పరిమళమ్మునసితపవనంబు నెలవైన
కురివెందకందిరి గుజ్జుసెజ్జ
సుప్తుఁ డగుచుండి వానరుఁ జూచి నన్ను
డాయవచ్చినజీవుల వేయు ఖడ్గ
ధారఁ దునియంగ నని చెప్పి కూరె నిద్రఁ
గపియు బనిపూని భూపతిఁ గాంచియుండె. 14

వ. ఆసమయంబున: 15

మ. సుమనోదామమురాజుకంధరమునన్ శోభిల్లవత్తావికై
భ్రమరంబొక్కటిమూఁగ దానిఁగని కోపవ్యగ్రమైక్రోఁతి ఖ
డ్గమున న్వేసిన దేఁటితోన ధరణీకాంతావతంసంబుకం
ఠము రెండయ్యె వినీతుఁడైనపతి చేష్టల్ చేటు దేకుండునే

వ. వివేకి యైనచోరుండు శత్రుండైనవిప్రుం గాచినవిధం
బె ట్లనిన; 17

గీ. నందినీనామనగరంబునందుఁ గలఁడు
బంధుకుం డనియెడు నొకబ్రాహ్మణుండు
ధనికుఁ డఁట తొల్లి యవిలంఘ్యదైవఘటనఁ
బిన్నలై పుత్త్రులుండంగఁ బేదవడియె. 18

వ. అప్పుడు.

మ. కటిబద్ధాంబరఖండమాత్రపటలీకాక్రాంతస్తనోపాంతికన్
జటిలాపింగళకేశభారవ్రణితోష్ఠద్వంద్వదీనాననం గటకస్థా
నపరీతకజ్జలయంగాత్రస్తమాలీనమత్కటబాష్పాక్షుఁ
డుచూచెబంధుకుఁడు దుఃఖవ్యూహినిం గేహినిన్. 20

వ. అట్లు చూచుచు నాత్మగతంబున.

మ. బలవద్దైన్యమువక్త్రగహ్వరము గాఁ బల్కోచ్చిట్లఁగొంచ్చిట్టియ
ప్పులు మైచాఱలుగాఁగ బాలరుదితంబుల్ఘోరగుటల్గాఁగదు
ర్నిలయారణ్యములో భయప్రకరమూర్తిక్రూరమైయుండగా
దలమేవెల్వడఁజేయ లావుకలిమిన్ దారిద్ర్యశార్దూలమున్.

ఉ. ఐనను దీనిఁ బాపఁదగుయత్నము చేసెదఁగాక చిత్రవ
ర్ణనగరంబులో గుణగరిష్ఠుఁడుఁ బూర్ణధనుండు నై మదీ
యానుజుఁడున్న వాఁడు విపులాఖ్యుడు వానికిసొమ్ముగల్గఁగాఁ
నేసిటు బీద నైనవిధ మిచ్చి నెఱింగిన వాఁడుకుందఁడే

వ. ఆతం డొసంగుకనకము గొనివచ్చి యిచటం గర్షకుండ
నయ్యెద. 24

సీ. ఈలోక మింతయు నాలుగుపాళ్లు లిం
దొకట భిక్షుకులు సోమకులు నొక్క
పాలు సేవావృత్తి బ్రదికెడువారు వి
ద్యోపజీవికులును నొక్కపాలు

వ్యవహారమాడెడువారుఁ దస్కరులును
నొకపాలు కర్షకు లొక్కపాలు
మొదలిపాళులు మూఁడు బిడపటిపాలిన
యనవరతంబును నపహరించు
నపహరించియు నంతంత కవి నశించు
నపహృతం బయ్యు నది వృద్ధి నందుచుండుఁ
గానఁ దగురాజు గలిగిన గాసనంపు
జీవనముఁ బోల దొండొక జీవనంబు. 25

క. అని తలఁచి కడలి కతిపయ
దినముల ననుజపురి చేరి తెగువున డస్సిం
దనువు మును బీదయై నలఁ
గినమానసముకంటె మిగులఁ గృశమై యుండన్. 26

మ. అనుజాగారముఁ జేరవచ్చిన సతండల్లంతఁ దానగ్రజుం
గనిసన్నద్దేహము వాఁడియుం గమన రేఖామాత్రశోధించిక
న్గొని కన్నీరునఁ బాదముల్గడుగ సమ్మోదమ్ముతో నెత్తి దీ
వనడగ్గుత్తికడించనాతఁ డది మొన్వాతుంబుతోఁ దమ్మునిన్.

వ. తదనంతరంబున.

క. విపులుం డగ్రజునకుఁ దగు
నుపచారంబులు ప్రమోద మత్యుత్కటముగని
కృష్ణభక్తిఁ జలిపి యాతఁడు
విపన్నుఁ డగు టతనిచేత విని దుఃఖితుఁ డై 29

వ. నిజపుత్రకళత్రసహితంబుగా నాతని నిష్టదేవతానిర్వి
శేషంబున నారాధించుచుండ నొక్కమాసంబు చన
బంధుకుండు తమ్మునితో నొకనాటిరాత్రి యెల్లి యవ
శ్యంబుగం గనకంబు వయనంబు సేయువలయు నని
నిర్బంధించి పలికిన నర్ధరాత్రసమయంబున నద్విప్రపు
లుంగవుఁ డనయంగణంబున గతపరిసాంద్రమూర్ధవిల
తాచ్ఛన్నం బగుచూతకుంజంబు క్రిందికిం బూర్వజుం
దోడ్కొని యేగి వేకువన యతనికయనం బగుటఁ దన్ని
మిత్తంబు లగుమాట లాడి.

క. కొంకఁ బోవరాదు తెరువునఁ
గనకము తెక్కలి ఘనంబు కాకున్నను మో
వనురాదు పెద్ద హేమం
బని యన్నకుఁ దెలియఁ జెప్పి యకుటిలమతి యై 31

వ. అనేకనిష్కసహస్రమూల్యం బగునొక్కమాణిక్యం
బతనికి మ్రింగనిచ్చి మీరు ప్రభాతకాలంబున జీర్ణమ
లినాంబరంబులు ధరియించి యరుగునది యని చెప్పి
యిరువురు శయనస్థానంబుల కరుగుటయు. 33

క. వారలపలుకులుఁ దద్వ్యా
పారంబులుఁ దెలియ నెఱిఁగి ప్రముదహృదయుఁ డై
చోరుం డొకరుం డచ్చటి
భూరుహమునుండి వారు పోయినవెనుకన్.

ఉ. కన్నము వెట్టఁ జన్న నొకకంచముఁ జీరయుఁ గాక యబ్బ దా
న న్నిలువం బ్రమాదమది వాలఁగ లాభము చేరె నాకు నే
నిన్నిసివుచ్చి వేగుతఱి నిప్పటికిప్రపిఁ గూడి పోవుచుం
గన్నపువేఁట మాని మణిఁ గైకొని ధన్యుఁడనై చరించెదన్.

వ. అని నిశ్చయించి యచ్చటు వాసి పోయి ప్రభాతం బగు
టయు:

గీ. పయనమై పోవు బ్రాహ్మణు పజ్జఁ బిగిలి
సాధు వోలె నాతనితోడ సముచితంపు
భాషలాడుచుఁ దనచేయుపనికి ననువు
తలఁచికొను జోరకుండును దనమనమున. 27

క. నడుమ నలవడదు ముందటి
యడవిం దెగఁ జూతు నప్పు డని తలఁచుచు న
య్యడవిఁ దరిసి యరుగఁగ న
క్కడఁ దెక్కలికాఁడు వచ్చి కడు రౌద్రమునన్. 38

క. ఇరువురఁ గట్టియుఁ గొట్టియు
బరిభవములు వెట్టఁ బేదపన్నల మనుచుం
గరుణముగఁ బలుకఁ గాఁ గృప
యొరఁగినచిత్తముల వార లొండారుతోడన్. 39

క. ఈమొదళుల కీకోకలు
వేయైనను దగవు కపటవేషము లివి యీ
మాయలకు మనకు లేదె యు
పాయము చీనుడము వీరిఁ బట్టి యుదరముల్. 40

వ. అనుచుండ నందులో ముఖ్యులగువారు: 41

సీ. వ్రత్తి మొకనికడుపు వ్రయ్యంగ నందులోఁ
బసిఁడి లేకయున్నఁ బసుని బ్రదికి
యరుగనిత్త ముండిన ట్లైన నితరుని
వ్రత్తి మిదియె కార్యవృత్త మనుచు. 42

వ. నిశ్చయించి తమాయిసుపురిలోపల నొకని వధియింప
నద్యుక్తులగుసమయంబునం జోరుం డాత్మగతంబున.

క. ఏ నేమితలఁచి వచ్చినఁ
దా నేమితలంచె నిచట దైవం బవురా
తానొకటి తలఁపగ విధి
తానొకటి తలఁచు ననుట తథ్యం బయ్యెన్. 44

క. పావనుఁడు బ్రాహ్మణుం డని
భావింపక కారణముగఁ బాపాత్ముఁడ నై
యీపుఁ జంపఁ దలఁచితి
నావిధి యింట్లుడ నట్లు నాకే లబ్బెన్. 45

ఉ. ఒప్పమి సేయఁ జేసిఁ దగునుత్తమవంశజుఁ జేసి నేరికిం
దప్పొనరింపఁ జేసి నతిథార్తిహరుం జేసి మహాత్ము లైనవా
రప్పురుషావతంసమున కాజ్ఞ యొనర్గించఁ జూచినం
దప్పని చేటు వానలకు దైవమునన్నులుపుట్టుఁ జీఁకులే.

సీ. ఇతనికడుపువ్రచ్చి యించుకిష్టరత్నంబు
గాంచితేనిఁ దనదుకడుపు వ్రత్తు

రురక చంపిపోదు రూరక విడువరు
కడుపువ్రచ్చు టెట్లు గట్టి తనకు. 47

న. అయినను: 48

క. తనకడుపు మున్న వ్రచ్చినఁ
గనకము లేకున్న నతనిఁ గాచెద రెట్లుం
దను విడువ రింక బహుచిం
తనములఁ బనియేల గాచెదం గా కితనిన్. 49

వ. అట్లుంగాక: 50

క. క్షీణకరుణచే బ్రాహ్మణు
ప్రాణముఁ గొనఁదలఁచినట్టి పాపము మగుడం
బ్రాణంబుఁ గాచి యతనికిఁ
బ్రాణం బీకున్న నెట్లు పాయఁగ నేర్చున్. 52

వ. అని కృతనిశ్చయుండై

క. తనకడుపు మున్న వ్రచ్చుం
డనుటయు నటుచేసి వార లం దేమియుఁ గా
ననివారై యీతని వ్ర
చ్చిన యట్టులకాదె యేల చెనఁటిగఁ జంపన్. 53

వ. అనుచు నవ్విప్రు బంధముక్తునింజేసి నిజేచ్ఛం జనుమను
టయును. 54

క. క్రూరులచే విడివడి సుత
దారాదులఁ గలసి యతఁడు ధన్యుం డయ్యెం

జోరుఁడు వివేకమానస
చోరుఁడు నాకమున కరిగి సుఖియై యుండెన్. 55

క. అవివేకచరిత మట్టిది
సవివేకచరిత్ర మిట్టిచందం బగుటన్
సవివేకహీనుసంగతిఁ
దవులఁగవల దాపదలకుఁ దప్పఁదలఁచినన్. 56

అహిభేకోపాఖ్యానము.

ఉ. పూచినతీఁగెలన్ మధురభూరిఫలంబుల వ్రేఁగున న్మహిన్
మోచినకొమ్మలుం గలిగిమూఁకలు గట్టినపోఁకమోకలన్
రాచిన వాల్మీకంబులు దిరంపడివర్ణనసేయనొప్పు విం
ధ్యాచలపార్శ్వకాననమనన్యవనీవిభవోపమానమై. 57

వ. అట్లయ్యరణ్యం బభిరామగమ్యం బై పరఁగునంత 58

క. తొల్లి యుగసంధి నొకతఱి
నెల్లెడఁ బొడవడఁగఁ దాప మెక్కుడుగా సం
ధిల్లె నొకవఱపు ప్రాణులు
తల్లడిలఁగ నిడివి యగుచు ధరణి తలకన్. 59

వ. అక్కాలంబున: 60

సీ. పసిమి యెచ్చటలేక పాడగుటకుఁ దోడు
పాతాళమునదాఁకఁ బగిలె నేల

బిలములు వ్రయ్యలై నెలవులేమికిఁ దోడు
హీనజంతువులెల్ల నివికె నెడఁ
జండాతపముచేత నెండిపోకకుఁ దోడు
ద్రుమములఁ బెనుగాలి తుముర సేసె
నాఁకలి నీరువ ట్టనుచిచ్చునకుఁ దోడు
కార్చిచ్చు మృగములఁ గాల్పఁదొడఁగె
నాపదల మదనాపద లావహిల్లె
వట్టిపోయిన డొక్కలు వాము లయ్యె
నివురుబొగ్గుల ప్రోవులు నిఖిలదిశల
నధికదుస్సహమయ్యె నయ్యడవియందు. 61

క. పరిపూర్ణోదకమై కడు
నిరవగు నొకకూపమున ననేకంబులు ద
ర్దురములు బహువర్ణంబులు
పరఁగు సుహృద్భ్రాతృపుత్రపౌత్రయుతము లై. 62

వ. ఇట్లన్నియుం దమకు మహావేగుం డనునొకచక్కని
మండూకంబు రాజుగా నిలుపుకొనిసుఖంబుండునంత 63

క. ప్రియబంధు లెల్లవారును
లయమందినఁ దాను జాల లావఱి కంతా
శ్రయజీవనమై తిరిగెడు
భయదర్శక మనఁగ నొప్పు పా ముచ్చోటన్ 64

క. మండూకనినాదము విని
నిండినసంతసముతోడ నీ రుడనిచో
నుండ విని యచట నుదకము
లుండఁగఁబోలు నని మేన నుమ్మనలారన్. 65

ము. కదియంజయ్యనవచ్చినాగమచటంగాంభీర్యసంపత్తికిం
గుదురై యుండెడునూయిఁగాంచిమదిఁగోర్కుల్నేఁడు నేకూఱు
జోవుదునాత్మతృష్ణబుభుక్షయిప్పడవెసంబుత్తు నహానగ్రహా
స్పద దుష్కాలదినంబులెల్లనిచటన్ సమ్యక్సుఖావాసినై
వ. అని యెంచి. 66

క. చెఱివెడలఁ దెఱవుఁగానక
దరినుండుచు లోననుండు దర్దురనాథుం
బరిమితపరిజనపరివృతు
నిరవున నున్నతనిఁ జూచి యి ట్లని పలికెన్. 67

శా. దేవా భేకకులాధినాథ కరుణాదృష్టి న్ననుం జూడవే
జీవంబుండదు నీరువట్టు కతనన్ శీఘ్రంబ నిం గొల్వఁగాఁ
ద్రోవేదిక్కునఁగాననేర మదిలో దుఃఖంబునంబ్రుంగెదన్
నీవారింగలయంగ రాఁబనిచిమన్నింపఁగ దేవేఁడెదన్ 68

క. మాపెద్ద లెఱుకసాలర
మీపెద్దల కెగ్గుసేసి మెలఁగుట యెల్ల
బాపికొనవలయు నను నీ
శ్రీపాదసమీప మిపుడు చేరిచికొనవే. 69

సీ. ఉరగసంఘమ్ములకుఁ గప్ప లోఁడు దెబ్బ
నీవు పుట్టుకమునుఁ గాని నీప్రతాప
మెఱిఁగి రిఁక మిమ్ముఁ దొరయ రా వెఱవకుండ్రె
చారుతరమూర్తి మండూకచక్రవర్తి. 70

క. హనుమంతునిం ల్లవంగం
బని పిల్తురు నిన్నుఁ బిలుతు రాపేరనె యిం
ద్రుని హరి యందురు హరి యని
నినుఁ జెప్పుదు రనఁగ వినుతి నీకుం దగదే. 71

క. అని తన్ను నిట్లు వొగడిన
విని యొడ లుబ్బంగ భేకవిభుఁ డయ్యహికి
ట్లను నామంత్రులయనుమత
మున నిను రప్పింతు నిలువు ముదమున నచటన్. 72

చ. అని తనయిష్టమంత్రుల రయంబునఁబిల్వఁగఁబంచివారిక
ప్పని యెఱిఁగించిన న్వాశమె పాములపొత్తుమనంగదీనినే
మని యొకగొప్పకార్యము క్రియం దలపోసెద వన్న వెం
డియు! న్మనమున సర్పబాంధవము మానని యేలిక మో
ముఁచూచుచున్ 73

వ. స్వేతుం డనుదర్దురం బి ట్లనియె: 74

క. తనకు నెడరైన తఱి మా
లనికంటెం గీడువడు సలజ్జత నదివా

సిన యపుడ మఱచి కుజనుఁడు
దనుఁ బట్టపురాజుఁగాఁగఁ దలఁచు మనమునన్. 75

క. చెలిమి శిలాక్షర మెప్పుడు
నలుక జలాక్షరము సుజను లగువారలకుం
జెలిమి జలాక్షర మెప్పుడు
నలుక శిలాక్షరము కుజను లగువారలకున్. 76

వ. పిదపఁ గృష్ణరూపం బనుమండూకం బి ట్లనియె: 77

మ. అరయందుష్టజనుల్ స్వదుశ్చరణజాత్యంధుల్ నిజాచారధీ
గరిమాతిస్తుతివంతులాత్తఘనరత్నాగరూకాత్తకుల్
పరదోషేక్షణదివ్యచక్షులితరప్రజ్ఞాప్రశంసానిరంతర
మౌనవ్రతు లన్యవిత్తహారణధ్యానక్రియానైపుణుల్.

క. చేరంగఁ దగని దుర్జనుఁ
జేరంగా నిచ్చ రేని సేసియు నిడుమల్
కూరుదురు తొల్లి కాకము
సేరిన యంచలకు నైన చేటు వినమొకో. 79

క. అనవుడు మండూకేశుఁడు
విన మెన్నఁడు నంచ లేమివిధమునఁ గాకం
బునకు నిరవిచ్చె నెవ్విధ
మునఁ వానిం బిదపఁ గీడు పొందెం జెపుమా. 80

వ. అనిన యాకథవినుమనియాకృష్ణరూపియిట్లనియె: 81

సీ. ఒకపర్వతముమీఁద నొప్పెడు కొలనిలో
నంచలు కొన్ని యిచ్ఛానువృత్తిఁ
బగలెల్ల విహరించి భానుఁడు గ్రుంకంగఁ
బాపాత్తులకుఁ జేరఁ బ్రాఁక రాని
యున్నతోన్నతమగు నొకగండశిలయందు
రేలెల్ల సుఖలీలఁ గ్రాలుచుండు
నట్లుండఁ దద్గిరిహాణాపేక్ష నొకబోయ
తెంకిప ట్టరసియుఁ దేటిచూడ
లేక యరిగెను నొకనాఁడు కాక మొకటి
ప్రొద్దు గ్రుంకిన నచటుగాఁ బోయిపోయి
ఖగసనాదము విని వాని గదియవచ్చి
యుండుటయుఁ దానిఁ గని హంసయూథ మెల్ల 82

ఉ. ఎచ్చటనుండి యెచ్చటికి నేగెద వేమిప్రయోజనార్థమై
యిచ్చట నిల్చి తీ వనిన నేటి తినంజనికుక్షి నిండఁగాఁ
జెచ్చెరనున్కిపట్టునకుఁ జేరఁగఁ బోయెడిప్రొద్దులేమి నా
కిచ్చటనుండఁగావలసెనిట్టిదినావిథమంచుఁ జెప్పినన్. 83

క. అగుఁగాక నిలువు మని హం
సగణం బంతయును బలుక సంకటపడుచున్
సుగుణుఁడు మతిమంతుం డను
తగవెఱిఁగిన యంచ యొకటి దా నిట్లనియెన్. 84

గీ. సబము నెంగిల్లు దీనిభోజనము క్రూర
మిట్టి మొగ్గలు వేయును నేల చెప్ప
ఖగములందుఁ జండాలుఁడు కాక మనుట
కదుఁ బ్రసిద్ధంబుఁ గాదె యానొడువు వినరె. 85

క. వల దీరే యిది మనకడ
నిలిచినఁ గీడొందు మనల నేఁడెల్లిటిలో
పలఁ జేరకున్నఁ గాలము
తలనైనను జేరు నింతతథ్యము సుండీ. 86

వ. అనుటయుఁ గార్యం బెఱుఁగని తరుణమరాళములం
గొన్ని యమ్మతిమంతు నుద్దేశించి: 87

గీ. ఇంతవద్దు వాద మీకాకి యొక్కటి
యొక్కరాతి రిచట నున్నమాత్ర
గీడు సేరుననుచుఁ గీనువగొట్టుట
యిద్ది వెఱపుగాక యెఱుక యగునె. 88

క. పెక్కులు బుద్ధులు గఱచిన
నెక్కుడు భయ మనుట నిక్క మింక బహూక్తుల్
తక్కు మిదియుఁ గాకిది తా
నెక్కడికిం బోవు దిమిర మిప్పుడు రాఁగాన్. 89

క. అని పలికి దాని నుండం
బనిచి యభీష్టంబు లైనఫలములచే భో

జన మొనరింపఁగ నుండఁగఁ
దనయిమ్ముల వాయసంబు దగనివసించెన్ 90

వ. ఇట్లువసియించి: 91

గీ. అచట రెట్టఁబెట్టి యర్కోదయముగాఁగఁ
దడయ కరిగె నంత దానిరెట్ట
శిలలసంధిఁ బొంద మొలచె నం దొకవట
భూజఫలములోని బీజ ముండి. 92

మ. అదినాఁటికిఁ బెర్చి శాఖలవిహాయస్స్పర్శమై యుండఁగా
బదియేండ్లుం జనునంత నూడలుకడుంబల్వొరివర్ధిల్లుచుం
గదిసెన్వచ్చియధిత్యకాతలమువంకన్గ్రిందఁదా బ్రాకియుత్త్య
దితాసంది కిరాతుఁడొగ్గెనురులాభూజంబునందెల్లెడన్.

చ. ఉరులుకుజంబునంగలయనొగ్గినిషాదుఁడుచన్న మీఁదభా
స్కరుఁడపరాద్రిఁ జేరె జలజాతవనంబులఁ గ్రీడమానివ
త్వరగతిమీఁటిమీఁదికిసితచ్ఛదముల్ చనుదెంచియాఁగివాగు
రికలఁజిక్కియున్నయనుగుందుతటిన్స్థితిమంతుఁడిట్లనున్.

మ. మనకీపాటులువచ్చెఁ జూచితిరెనామాటల్ వృథాహంకృతి
న్వినఁగానొల్లక యల్లరాత్రి యిచట న్నీరెల్ల నాడాడియుం
చిన యాకాకము రెట్టలో మొలిచి హెచ్చెం జూవె
యీమఱ్ఱి డిగ్గినయాయూడలఁ బ్రాఁకి కాఁదె మన కొగ్గం
బోయఁ డీ జాలమున్ 95

క. తగువాని పలుకు సేయుట
తగ వెఱుఁగక యడచిపడమి తమవారలతో

సగుణత్వము గొను టుత్తము
లగుణము లటుగామి యరయ నధమగుణంబుల్.

చ. అనవుడు నంచలిట్లను మహాత్మ భవత్ప్రతిభావిలంఘనం
బున మనకిట్టి కీడిపుడు పుట్టె నుపాయముకల్గి దీనిఁ బా
పనలవియేనిఁ బాపి హితబంధుల నిన్ను నుగాచికొమ్ము నీ
పనిచినయట్లచేసిభటభావముఁబొందెద మెల్లవారమున్.

వ. అనుటయు మతిమంతుం డిట్లనియె: 98

క. తమలో నన్యోన్యవశ
త్వము గలిగిన బంధు లాపదలనెల్లఁ నుపా
యముమైఁ బాతురు నిక్కము
కమఠంబులు గరుడబాధ గడచినభంగిన్ 99

వ. కాన భయంబు వలవ దక్కథవినుం డని యిట్లనియె.

క. అంబుధితీరంబునఁ గూ
ర్మంబులు చరియించుచుండఁ బ్రతిదినమును వా
సింబట్టి తనకు నాహా
రంబుగఁ గొనుచుండుఁ బక్షిరాజుగ్రుం డై. 101

వ. అట్లు సెల్లుచుండ నొక్కనాఁడు: 102

చ. వననిధినీట నిల్చి ఖగవల్లభుతో నొకకూర్మముఖ్యుఁ డి
ట్లనియె మదీయబంధునివహంబులు దేవరవాతఁ ద్రుంగనే
న నిలిచినాఁడ నిప్పటికి నాకుఁ బొలంగినఁ బోదు నీకునా

తు నొకటి పన్నిదంబు సమకూడును రొక్కము దూని
చెప్పుమా. 103

క. అనుటయు నవ్వుచు బకతా
తనయుం డది యేమిపన్నిదము సెప్పవయా
యనవుడు నలుగక చిత్తం
బున నించుక యవధరింపుము మహావిహగా. 104

మ. ఉడువీథిన్ వెసనీవు వాలి జవసత్త్వోత్సాహ యంభో
ధిలోఁ గడువం బాఱెద నన్ను నేనుమిగులం గాఁ జాలి
నట్లైన నొ న్నఁడు భక్షింపకు మమ్ము నోడినటులైనన్
కాకులంబెల్ల నెప్పుడు నాహారము గొమ్ము నీవు వినతా
పుత్రా మహాధార్త్రికా. 105

వ. ఇవ్విధంబు నేయుం దలంపు గలిగెనేని నొక్కనాఁడిచ
టికి విజయంచేయుం డనిన సుపర్ణుం డట్లు చేయుదు
నని రొండంబడి పోయిన: 106

క. తనచుట్టంబుల నందఱ
ననువుగ నొకచోటఁ గూర్చి యాకార్యము తా
ర్క్ష్యునితోఁ దా నొడఁబడి వ
చ్చినచందము వారితోడఁ జెప్పుడు వారున్. 107

క. నినుఁ గడచినమతిమంతులు
మనలోపలఁ గలరె పంపు మము నేపని దై

నను జేయుదు మనవుడు నది
మన మలరఁగ జెప్పుదు వినుఁడు మన మందఱముఁ.

క. ఆమఱి యెడఁ బది పదిగా
సాముద్రతటంబునీరఁ జని యుండి ఖగ
స్వామి పఱవంగ నాతని
కాముందటివాఁడు చూపునది పొడ వచటన్. 109

వ. అని యోజ చేసికొని విహగవల్లభుతోడఁ దాను మాట
లాడిన యెడన యాకచ్ఛపంబు నిలిచె నచ్చట కొంద
ఱుకొని యనేకయోజనంబులు దాఁకఁ దక్కినవియు
నట్ల యుండ మఱునాఁడు ననుదెంచి: 110

క. గరుడుం డవ్వలనికి స
త్వరగతిఁ గూర్మంబుఁ బిలిచి వారిధిపై నం
బరవీథిఁ బెద్దయును ద
వ్వరుగుచు నది చిక్కఁ బోవు నని చీరుటయున్. 111

క. ఓయని పలుకుచు ముందఱఁ
దోయధిలోఁ గచ్ఛపంబు దోఁచిన మఱియున్
వాయుగతిఁ బఱచి చేరిన
నాయెడ నగ్రమునఁ గమఠ మల్లన నెగసెన్. 112

వ. అవ్విధంబుఁ గని యచ్చెరు వొందుచు: 113

క. అందుండి మగుడఁ బఱచుచు
ముందటి యట్లట్ల పిలువ ముందఱ నంతం
తం దోఁచుచు నవి పిఱుందులు
ముందఱఁగాఁ జేసి పక్షిముఖ్యునిఁ గెలిచెన్. 114

క. అతఁడు తన యోటమిని ల
జ్జితుఁడై మీ కెందు నెగ్గుసేయం బ్రమత
స్థితి నిలువుఁ డనుచుఁ బోయిన
నతిసంతోషమునఁ గచ్ఛపావళి యుండెన్. 115

* * * *

5 మార్కండేయపురాణము

———:o:———

హరిశ్చంద్రచరిత్రము.

తే. నీవు నుడివిననెల నిండె నేఁటితోడ
నేది మాసొమ్ము తెమ్ము మహీతలేశ
యడిగిన నింకను దినమునం దర్ధమున్న
యది సహింపు మునీంద్ర నీవంతవాఁక. 1

క. అనవుడు నాఁగాకని య
మ్మునిపతి పోవుటయు రాజముఖ్యుఁడు చేతో
వననిధి పిండలివండుగ
ఘనచింతామందరంబు గలపఁగ మదిలోన. 2

సీ. ఈమునీంద్రున కర్థ మీరెండుజాముల
కెక్కడ సవరింతు నెందుఁ జొత్తు
నెడరు దీర్పఁగ బంధు లెచ్చటఁ గల రిప్పు
డెవ్వరి నడుగుదు హీనవృత్తి
నెట్టు దట్టుదుఁ బ్రాణ మేదెస పోదు నే
నెయ్యెడ నడఁగుదు నింక నకట
నెలమితో పప్రున కిచ్చెద నని పల్కి
యాఁకున్నఁ గ్రిమిజన్మ మిపుడు వచ్చు

నేమి సేయుదు ననుచు నరేంద్రుఁ డలఁత
నెరియుచును మోము వ్రాల్చిన నింతి యేడ్పు
టెలుఁగుతోఁ గన్నుఁగవ నశ్రులొలుక జీవి
తేశుఁ గనుఁగొని సుదతి తా నిట్టు లనియె. 3

తే. ధీరమతి నీవు నిట్లు చింతింపఁ దగునె
సత్యపాలన మొనరింపు సత్యహీనుఁ
డైన పురుషు దేహము దా శ్మశానతుల్య
మధిప మేటిధర్మంబు సత్యంబ యండ్రు. 4

క. ఒనరఁగ హయమేధము లే
డొనరించితి రాజసూయ ముజ్జ్వలవిభవ
మునఁ జేసితి సంతాన
మ్మును బడసితి సుకృతి నీవు పుణ్యచరిత్రా. 5

వ. అనుచు నిట్టూర్పు లందంద సందడింపఁ గన్నీరు గడ
లుకొనిన న్గద్గదికానిరుద్ధకంఠి యగుచు డెందంబున
నుడివడుతలం పెట్టకేలకు వెలువరించుకొని యమ్మహా
దేవి యి ట్లనియె.

తే. పుత్రలబ్ధిఁ గృతార్థులు పొలుతు రుర్విఁ
గాన నన్నిప్పు డమ్మి యకౌశికునకు
ధనము వెట్టి సత్యమ్మును మనిపికొనుము
బొంకుకంటెను జావైనఁ బొంక మనఘ. 7

క. అని చుఱచుఱఁ గోఱవిఁజూఁ
డిన క్రియ సతి పలుకుటయును డెంద మవిసి య
జ్జనపతి పిడు గడిచినవిధ
మున మేదిని ముడిఁగి పడియె మూర్ఛాగతుఁడై. 8

చ. పడి తెలివొంది లేచి పొరి బాష్పజలంబులు మేనుగప్పఁగాఁ
బడఁతుకఁ జూచి నీవు మృదుభాషిణి వక్కట యింత కోర్చిన
న్నడజడిపెట్టుమాట యిటిలాడఁగఁ గూడునె హా యవాచ్యము
ల్వఁడువులఁ దాఁగి యంచుఁ బటువేదనఁ గ్రమ్మఱ వ్రాలె మేదినిన్. 9

మ. పతిమూర్ఛాగతుఁడైనఁ జూచి సతి బాష్పచ్ఛన్నవక్త్రాబ్జ
యై। ధృతి యొక్కింతయు లేక వావిడిచి యార్తిన్ హా
మహారాజ హా। చతురంభోధిపరీతభూభువనభాస్వద్బా
హుఖడ్గాగ్రచూ। ర్ణితవీరారిశరీరభూషితధరిత్రీభాగ హా
వల్లభా. 10

తే. హా హరిశ్చంద్ర కనకపర్యంకతలము
నందుఁ బొందు నీయంగమే యకట చెనఁటి
నేలఁ గూలినయది నేఁడు నీచదైవ
మిట్టి దశ దెచ్చెనే దివిజేంద్రభోగ. 11

వ. అని విలపించుచు నమ్మహాదేవి భర్తృదుఃఖభారపీడిత
యై సొలసి నేలవ్రాలె నట్లు తల్లియుఁ దండ్రియు నెవ్వ
రు దిక్కులేక నిశ్చేష్టితులై పడియున్నం గనుంగొని
తదీయనందనుం డగు బాలుండు: 12

క. కన్నుల బాష్పము లురలఁగ
నన్నరవరుఁ జేరనరిగి యతిదైన్యముతోఁ
నన్నన్న యాఁక లయ్యెడి
నన్నము నాకిపుడు పెట్టు మని యడుగుటయున్. 13

ఆ. కాలకల్పుఁ డైనకౌశికుఁ డేతెంచి
శిశిరవారి వారి సేద దేర్చి
యేల నేలఁబడఁగ లేలెమ్ము నృప యీఁగ
రానియప్పు వగల నీనకున్నె. 14

క. అని యూఱడించి యేదీ
ధనము ధరణీనాథ ధర్మతాత్పర్యము నీ
మనమునఁ గలదేని రయం
బునఁ బెట్టుము సత్యనిష్ఠఁ బొందుము నెమ్మిన్. 15

క. సత్యమున నున్న దీధర
సత్యమున వెలుంగుఁ దరణి సత్యముననె తా
నిత్యమయి స్వర్గ మమరును
సత్యము ధర్మములలోఁ బ్రశస్తం బనఘా. 16

తే. వినుము తులనిడి యెత్తుచో వేయితురగ
మేధములకంటె సత్యంబు మిగులఁ దూఁగెఁ
గాన సత్యయుక్తుండవు గమ్ము సొమ్ము
దెమ్ము మమ్ము రమ్మనకు నీదెసకు నింక. 17

ఉ. క్రూరుఁడ వీవహార్యుఁడవుకొంకవుబొంకఁగనిట్టిసీమెడం
గారణమేమిమాకునధిక ప్రియవాక్యములాడుచుండనం
భోరుహమిత్రుఁడస్తగిరిఁబొందెనుఁబైకముచక్కఁబెట్ట కి
ట్లూరకయున్న నిత్తుఁగడునుగ్రపుశాపమునీకుభూవరా.

చ. అనిముని యేగినంగడుభయమ్మునఁ దల్లడమంది నాఁథు
జూ।చి నరవరేణ్య నన్ను నెడసేయక యమ్మి ఋణ
మ్ము దీర్పు కో।ధనుఁ డగుచున్న కౌశికునిదారుణశా
పము పాలుగాకుమీ। యని పలుమాఱు వేఁడుకొను
నంగనమాటకు రాజు పొక్కుచున్. 19

క. మనమున రోఁతయు నొడఁబా
టును బెనఁగొని మిక్కుటంపు డోలాయనముం
బెనుపఁగ నసృతభయంబును
మునిశాపభయంబు వనటముంప వికలుఁ డై. 20

ఆ. ఎట్టకేల కమ్మహీవిభుండు మనముఁ
దెగువఁచేసి మగువ మొగముఁ జూచి
యకట నిర్దయాత్ము లైనసృశంసులఁ
బోల కేల నాకుఁ బోవవచ్చు. 21

క. నిను నమ్ముకొనియెదం బద
వనరుహదళనేత్ర యనుచు వారాణసి చొ
చ్చి నరేంద్రుఁడు బాష్పంబులు
గనుఁగవ వెల్లిగొన నెలుఁగు గడలుకొనంగన్. 22

సీ. ఓపురజనులార నాపత్ని నమ్మెద
నే దాసిగా వెల యెఱిఁగి పెట్టి
కొనుఁడు న న్నెవ్వఁడ వని యడిగెద రేని
నే నృశంసుండను దానవుండ
నతిపాపకర్ముఁడ నాలినమ్ముకొనంగ
నరుగుదెంచిన కఠినాత్మకుండ
ననుచుండ నొక్క బ్రాహ్మణవృద్ధు చనుదెంచి
మత్ప్రియాంగన సుకుమారి పనికిఁ
జాల దిచ్చెదేని చయ్యన వెలఁ జెప్పు
వరవుడెట్లు మాకు వలయు ననిన
విభుఁడు విపులదుఃఖవేదనఁ బలుకనో
రాడకున్న నంత నాద్విజుండు. 23

ఆ. తగినయంతధనము దాన యన్నరనాథు
వల్కలమున ముడిచివైచి యొడిసి
పెలుచ నాలతాంగి పెడఁబాయఁ దలవట్టి
యీడ్చె నీడ్వ నేడ్పు టెలుఁగుకోడ. 24

ఆ. విడువవయ్య తండ్రి తడయక వచ్చెద
వీఁడె నన్నుఁ జూచి వెగచి వెగచి
కొడుకు దద్ద వెగడుపడి యేడ్చుచున్నాఁడు
బుజ్జగింతు ననుచుఁ బుత్రుఁ గాంచి. 25

క. అన్నన్న నన్ను ముట్టకు
మన్న నృపతిసూజ దాసి నశుచి ననుచుఁ బైఁ
గన్నీరు వెల్లిగొనఁ గా
నున్న జననిఁగాంగు బాలుఁ డుడుగక పట్టెన్. 26

తే. పట్టి విడువక యేడ్చినఁ బట్టెఁ దల్లి
పెట్టి పోఁజాల కరిలి బెద్ద యడలి
విప్రుఁ గనుఁగొని వీనిని విలువవయ్య
గోవుతోడన వత్సము గొనువిధమున.

వ. అని యద్దేవి యత్యంతదీనావనతవదనయై ప్రార్థించిన నతండు శాస్త్రవిదులు పురుషునకుఁ బెక్కువేలుమాడలు నంగనకు నర్థంబునుం జెప్పుదురు గావున నిక్కుమారునకు వేనవేలుమాడలు గొను మని యన్నరపతి కిచ్చి యయ్యిరువుర నీడ్చుకొని పోవం గనుంగొని నిట్టూర్పు లందంద సందడింప విపులవేదనాదూయమానమానసుం డగుచు నమ్మానవేంద్రుండు. 28

చ. అనిలుఁడు నర్కుఁడు న్నశియు నైనను గానరు మున్నుఁ దన్ననత్యనుపమరాజ్యభోగమహిమాతిశయంబుననట్టి కాంత నేఁడినకులరత్నమై వెలుఁగు నిట్టిసుతుండును దాను నాకతంబున వరవుందనంబునకుఁ బోయెనె యే గతిఁ బోదు దైవమా. 29

మ. అని దుఃఖింపఁగఁ గౌశికుం డచటి కుద్యద్వేగుఁడై
వచ్చినన్। జననాథుం డిదె సొమ్ము గొమ్మనిన నాస్వల్పా
ర్థముం జూచి కోపనుఁడై యంతట దక్షిణాధనము సం
పన్నంబు గాఁ చేసితే। నను గారించెద వేల యింకఁ
దడవైనన్ శాప మిత్తుం జుమీ. 30

ఆ. ప్రొద్దు జాముతక్కు పోయి నే వచ్చెద
వేయుఁ జెప్పనేల వేగఁ గొఱఁత
ధనము పెట్టవలయు నని యప్పు డిచ్చిన
ధనము గొని యతండు సనియెఁ జనిన. 31

ఉ. ఆనరనాథుఁ డప్పుడు భయమ్మును శోకము నగ్గలింపఁ
గాఁ।దా నెద నాత్మవిక్రయము దక్క ధనంబున కేయు
పాయముం।గానక నిశ్చయించి యధికధ్వని నిట్లను
నన్ను నమ్మెడ। న్నానుగ నెవ్వఁడైనను ధనం బిటఁ దెండు
గొనుండు నావుడున్. 32

వ. అయ్యవసరంబున ధర్ముండు రయంబున. 33

మ. నిడుమోముం గుఱుగేలు గుండకడుపు న్నీలత్వము
న్నిట్టలు।న్గడుదీర్ఘంబులు నైనదంతములు పింగశ్మశ్రుకేశం
బులు। న్జెడుగుంగంపును గల్గి హేయ మగునీచీభావముం
దాల్చి తా।జడకల్గట్టి నికృష్టయష్టికరుఁడై చండాలవే
షంబుతోన్. 34

క. ఇలఁగోలఁ దట్టుచు న్సం
బళి సంబళి యనుచుఁ గ్రందుపడుజనములకు
న్దొలఁగుచు నొదుఁగుచు నాభూ
తలపతికడ కరుగుదెంచి తా నిట్లనియెన్. 35

సీ. నేను జండాలుఁడ నృపవర పురమున
వీరవిఖ్యాతుఁడ ధీర వినుమ
చంపఁగఁ దగువారిఁ జంపెడివాఁడఁ జ
చ్చినవారి మొగముల చీర లెపుడుఁ
గొనియెడివాఁడ నెక్కుడు సొమ్ము గలవాఁడ
నెంతయర్థంబైన నిచ్చి నిన్ను
విలిచెదఁ జెప్పుమా వెల యన్న నారాజు
మాలను సేవించి మనుటకంటెఁ
గాశికోగ్రశాపాగ్నిచేఁ గ్రాఁగిపోవు
టైన మేలని తలఁప నమ్మౌని యరుగు
దెంచి నృపుఁ జూచి నాయప్పుదీర్పరాదె
యధికధనము నీ కిచ్చు వీఁడనిన విభుఁడు. 36

క. ఇనవంశంబునఁ బుట్టిన
మనుజేంద్రుండ నఖిలలోకమాన్యుఁడఁ గొఱమా
లినమాలని నకట తపో
ధనసత్తమ యేను గొలువఁ దగునే చెపుమా. 37

మ. కరుణం జూడుము కావు మిప్పుడు త్రిలోకస్తుత్య చం
డాల సం|కరదోషంబును బొందకుండఁగ ననుం గైకొ
మ్ము నీబంటుగాఁ| బరిశిష్టం బగుసొమ్ము నాకు వెలగాభా
వింపు మంచు మ్మునీశ్వరుపాదంబులు వట్టెఁ జేతుల హ
రిశ్చంద్రుండు దైన్యంబునన్. 38

ఉ. అక్కట యేమిసెప్పఁ గఠినాత్ముకుఁ డమ్ముని యిట్టులా
ర్తుఁడై| మ్రొక్కినరాజుఁగన్గొని యమోఘముగా నను
గొల్చి బంటవై| దక్కితిగాన మాలనికి దక్కఁగనమ్మితి
నేను నిన్ను వీఁ| డక్కఱ దీఱ నిచ్చు నొకయద్భుతవి
త్తము నాకు నావుడున్. 39

ఉ. మాలఁడు వొంగి యమ్మునికి మానుగ నర్ధన మిచ్చి
పట్టె భూ|పాలునినంటఁగట్టి యకృపామతిఁ గొంకక చే
తికోలఁ బైతో| లెగయంగవ్రేసి వెసఁ దోడ్కొని ప
ల్లెకుఁ బోయె నేరికిం| గాలవశంబునం గలుగుకర్మఫలం
బులు దప్పనేర్చునే. 40

వ. ఇట్లమ్మహారాజు కాలవశంబునం జండాలపక్కణగతుం
డై దురంతదుఃఖార్ణవంబునం దేలుచుం దనమనంబున
నిజజీవితేశ్వరిం దలంచి. 41

క. బాలుని దీనంబగు మో
మాలోకించుచును శైబ్య యత్యంతార్తిం

దూలి తనదాస్య ముడుపం
జాలుదు నని నన్నుఁ దలఁచు సతతము నకటా! 42

క. నాపా టెఱుంగ దింతయు
నాపుత్త్రుఁడు ననుచుఁ బొక్కు నత్యంతపరీ
తాపంబు నొందు మాలని
చేపడుటకుఁ బేరుఁ బెంపుఁ జెడిపోవుటకున్. 43

వ. ఇవ్విధంబున హరిశ్చంద్రుండు నిరంతర వేదనానలదంద
హ్యమానమానసుం డగుచుండ నొక్కనాఁ డతనితో
నాచండాలుండు నీకుఁ గాటికాపరితనం బిచ్చితి నందుఁ
బుట్టినధనంబు నందు రాజునకు నాఱవభాగంబును నా
కుమారుఁడుపాళ్ళునుం బెట్టి నీవు రెండంశంబులు గొని
బ్రతుకు మని నియమించి పంచిన మహాప్రసాదం బని
వారణాసీపురంబు దక్షిణంబునకుం జని. 44

సీ. శవదహనోద్భూతసంతతధూమంబు
బహువిధదుర్గంధబంధురంబు
కేశచితాభస్మకీకసకీర్ణంబు
బేతాళడాకినీభూతచితము
వాయసగృధ్రగోమాయుకలకలంబు
మేదోవసామాంసమేదురంబు
మృతబంధుశోకార్తసతతహాహారవ
మమితకపాలపిండాన్నసాంద్ర

ముజ్జ్వలాగ్ని శిఖావృత వ్యోమభాగ
మగుచు నత్యంతవిస్తార మైనభీక
రశ్శశానమ్ము గని యద్ధరావిభుండు
దాని దఱియంగఁ జని యందుఁ దా వసించె. 45

ఉ. కాలియపట్టినట్లు గడుఁ గంది కృశుండయి పీడి వెండ్రుక
ల్దూలఁగ లాంఛనధ్వజముతో లగుడంబు తగన్ధరించి ప్రే
తాలయ మెల్లఁ ద్రిమ్మరుచు నాయతు లన్నియుఁగొంచు
రాజు పెన్మాలతనంబు నొందెఁ గటకటా లిన దైవముచే
ద్దయి నక్కటా. 46

సీ. ప్రాణంబుతోడ జన్మాంతరంబును బొందె
నిట్లు హరిశ్చంద్రుఁ డేమిచెప్పఁ
బీనుంగులకుఁ బెట్టు పిండము ల్గుడుచుచు
మేదోవసామాంస మిళితపంక
ముల నెప్పుడును బ్రుంగు చొలికి బూడిదలలోఁ
బొరలుచుఁ గట్టిన బొంత గప్పు
టొడవిదుర్గంధంబు సుడియంగ వడిని జు
గుప్సరూపంబు గైకొన్న మాడ్కి
నతినికృష్టవృత్తి నార్తుఁడై సుతసతీ
సుహృదమాత్యబంధుసుఖవియోగ
వేదనానలమున వేఁగుచు నమ్మయి
నుండ నెలలు పదియు రెండు నిండె. 47

వ. అంత నొక్కనాఁ డమ్మహీపతి పరేతనికేతనంబున ని
ద్రించి యత్యద్భుతం బైనకల గాంచె నెట్లనినఁ దాను
జండాలికాగర్భంబున నుద్భవించి సప్తవర్ష వయస్కుండై
యొక్క శ్మశానంబున మృతసంస్కారమాల్యాహరణా
ధికారంబున నుండం గొందఱు విప్రు లొక్కశవంబు
గొని వచ్చి దహనవేతనంబునకై తనచేతం బరాభూతి
నొంది కోపించి ఘోరనరకంబునం బడు మని శపించిన
నప్పుడు కాలకింకరులు దన్నుం బట్టుకొని పోయి తప్త
సికతానలప్రదేశంబుల నడిచియుఁ బొడిచియుఁ గాల్చి
యుఁ బ్రేల్చియుఁ గండలు గోసియు నూనియ నుడికిం
చియుఁ బురీషకూపంబుల ముంచియు ననేకక్రూరదండం
బులు దండింపం బూయశోణితంబులు ద్రావుచు నొక్కొ
క్కదినంబు శతవత్సరంబులుగా వత్సరద్వయం బధిక
దుఃఖంబు లనుభవించి నారకభువోత్సార్యమాణుం డై
క్రమ్మఱ మహీతలంబునం బడి, ఖర, శునక, హస్తి,
వానర, చ్ఛాగ, బిడాల, కంక, గృధ్ర, మత్స్య, కూర్మాది
నానాకుయోనులం బుట్టి సార్ధహాయనంబు తీవ్రవేదనల
పాలై యెప్పటిరాజస్థితి వడసి జూదంబున నాలిని గొ
డుకును రాజ్యంబును గోలుపడి యేకాకియై యడవుల
కరిగి సింహంబు బారిం బాఱి శరభంబుచేత భక్షితుఁ

డై వానిచేత నతిపీడితుం డగుచు భార్యానందనులం దలంచి వందురి తిరుగుచు నొక్కయెడ నయ్యెరువురుఁ దమ్ము రక్షింపు మని తన్నుం బేరొక్కని పిలుచునెలుంగులు విని డాయంబోయి వారలం గానక పరిభ్రమించుచుండఁ బదియేనుదివసంబులు గొంతగాఁ బండ్రెండేడులు నిండినతఱి విశ్వామిత్రుచే నంతవృత్తాంతంబు నెఱింగి జముండు తనకడకు రప్పించి యిదియెల్లఁ గౌశికరోషంబున నయ్యె దానం జేసి భవన్నందనుండు మృత్యుగతుండగుం బడంపడి పరమశుభంబు గలుగుదుఃఖశేషంబు గుడువ మనుష్యలోకంబునకుం బొమ్మని త్రోపించిన నంతరిక్షంబున నుండి నేలం గూలినవాఁడై బిట్టు మేల్కాంచి. 48

క. కడుభీతియు బెగ్గలమును
వడరఁగ నిది యొక్కకల మహాద్భుత మేని
యిద్దుమలు పండ్రెండేఁడులు
పడితినొ కలయో నిజంబొ భ్రమయో యకటా. 49

క. ఈదుఃఖము సుఖ మయ్యెడు
నా దుఃఖములకును నగ్గ మైతిమి విధిచే
నీదుస్స్వప్నము నెపమున
నీదుర్దశకంటె నింక నేదెస యగునో. 50

గీ. అనుచు నెంతయుఁ దలరి యమ్మనుజవిభుఁడు
మోడ్పుఁగేలు శిరంబున మోపి వేల్పు
లార యెప్పుడు నేకీడు చేరకుండఁ
గరుణ ననుఁ బుత్త్రు నింతిని గావరయ్య. 51

క. అని పలికి నృపతి శవవే
తనకారణమునను నంత దలఁపును జెడి భా
ర్యను బుత్త్రు మఱచి ప్రేతస
దనసంచరణంబునందుఁ దత్పరుఁ డయ్యెన్. 52

వ. అంతనమ్మహీవల్లభు వల్లభ యొక్కనాఁడు: 53

చ. ఉరగముచేతఁ జచ్చిన తనూద్భవునిం గొని శోకవేదనా
పరవశయు న్వికీర్ణకచభారయు నుద్గతబాష్పపూరయు
న్గరతలతాడితాస్యయును గద్గదికావికలార్తనాదయు
న్జరణవిపర్యయాపగతసత్వరయానయు నైపారింబారిన్ 54

వ. ఏడ్చుచుం బరేతనికేతసంబున కేతెంచి యక్కుమారు
నొక్కయెడ నిడి కూర్చుండి: 55

ఉ. బోరనఁ బొంగి శోకరసపూరము నిర్భరబాష్పపూరము
ల్వారక కన్గవం దొరఁగ వాతెఱలాలలు గ్రమ్మ దేరహా
హారవము ల్సెలంగ విరియంబడి వేనలిధూళిఁబ్రుంగ న
ఖ్యారిమిపట్టిఁ బేర్కొనుచుఁ గోమలి మేదినిఁ జేతు
లూఁదుచున్ 56

సీ. బహువిధంబులఁ బ్రలాపం బొనర్చుచు నేడ్చు
సతియేడ్పు విని డాయఁజని విభుండు
కార్చిచ్చు సోఁకినఁ గంది మ్లానత్వంబుఁ
బ్రాపించు దీవియరూపునొంది
యున్నట్టి వనితఁ దదుత్సంగమున నున్న
యహివిషవ్యపగతప్రాణుఁ డైన
సూనునిఁ జూచి యించుకయు నెఱుంగక
యబ్బాలు శుభలక్షణావలులకుఁ
జోద్యపడి యేనరేంద్రునిసుతుఁడొ వీఁడు
కాలుఁ డెటుమ్రింగె నో వీనిఁ గరుణమాలి
యనుచు మదిలోనఁ దలఁచి యాఘనుఁడు లోహి
తాస్యుఁ డింతకు నింతప్రాయంపువాఁడు. 57

తే. వాఁడు గాఁడుగదా బలవంతుఁ డైన
యంతకుని బారిఁబడి యిటు లైనవాఁడు
నాఁగ నద్దేవి మఱియు నానావిధములఁ
గొడుకుఁ బనవుచు నాథుఁ బేర్కొనుచు నడలి. 58

క. అక్కట దైవము రాజ్యముఁ
ద్రెక్కొని యాలిం దనూజుఁ దెగనమ్మంగా
నెక్కొలిపి హరిశ్చంద్రుని
నిక్కడఁ గాడ్పఱిచె నింక నేగతిఁ బోదున్. 59

చ. అనిపలుకన్విభుండువినియప్పుడుదామదివారల న్నిజాం
గనయుసుతుండుగానెఱిఁగిగ్రక్కునఁజేష్టయడంగి కూలెనే
లనతనినాథుఁగానెఱిఁగిలాలలువా దొరఁగంగఁ దీవ్రశో
దన మొనరించుచుం బడియెఁ దామరసానన మూర్ఛ
గప్పినన్. 60

వ. ఇట్లు మూర్ఛిల్లి యిరువురు గొంతవడికి నొక్కటఁ దెలి
వొంది రంత నన్నరేంద్రుండు నందనుం గనుంగొని:61

చ. అలరుమొగంబుతోడఁ గడునర్థిలినాకెదురేలరావు చే
తులుపచరించుచుందనువుధూళిమెయిం దొరయంగనేల
న। న్నలమినిగౌఁగిలించుకొన వెంతయుఁ దీపెసలారమం
జులో। క్తుల చవి యేల నా చెవులకుంజవిఁజూపవు నీవు
పుత్రకా. 62

చ. అనుచుఁ దనూజు నెత్తికొని యక్కునఁ, జక్కఁగఁ జే
ర్చి మోము మోమున గదియించి బాష్పజలముల్పొ
రిఁ బెల్లుగ నించి యేడ్చు హా। యని యకటా కుమార
తెగనమ్మితిఁ శాపముచేసి చీరయ। మ్మినయటు లిట్టు ని
న్వెదకి మ్రింగునె దైవము క్రూరసర్ప మై. 63

క. నీ విటుగాఁ జూచియు నా
జీవ మెడల దున్న యపుడ చిత్తమ్మున మో
హావేశము తండ్రులకు స్వ
భావము సు మ్మిట్లు సుతులపై సుగుణనిధీ. 64

తే. నెఱయు నర్థిలి నెనయు నీనెమ్మొగంబు
ఘనభుజంగవిషవ్యాప్తి గాజువాఱె
రావాలుకబళితరోహిణీరమణు మాడ్కి
నుండఁ గనుఁగొని యే నెట్లు మండుఁ గుఱ్ఱ 65

వ. అనుచు నత్యంతశోకాగ్ని సంతప్తుండై మహీతలంబు
నం బడిన నద్దేవి కొడుకువలని శోకంబు విడిచి జీవితే
శ్వరు జుగుప్సితం బైన చండాలభావంబుఁ జూచి విస్మ
యంబు ననుతాపంబును దైన్యంబునుగా నిట్లనియె. 65

తే. పొడువు నిడుదయునై కడుఁ బొలుచు నితని
ముక్కు తుదయంతయును గడు నొక్కువడియెఁ
గుసుమముకుళసన్నిభరదాంకురము లింత
కంది యొన్వ్వడునే, దైవఘటన యకట. 66

క. దేవసమానుండగునీ
భూవిభునకు సకలరాజపుంగవునకు ని
ట్లేవపుఁ జండాలత్వము
గావించిన దైవమునకుఁ గరుణయుఁ గలదే. 67

క. కరితురగరథపదాతులు
గర మమర సితాతపత్రకాంచనమయచా
మరములు పొడగాన మహీ
శ్వర యెక్కడ నడఁగె నీదువైభవ మెల్లన్. 68

సీ. రవి డాఁచి చూడంగ నవునట్టి నీమేన
నొదుఁగు మాలిన్యంబు గదిరియుండ
శత్రుభీకర మైన శాతాసి నమరునీ
కేల నీచపుబలికోల యుండ
లలితమకుటదీప్తిఁ బొలుచు నీశిరమున
శవసమర్పితమాల్యసమితి యుండ
విమలదివ్యాంబరావృతి నొప్పునీకటిఁ
గుత్సితం బగుబొంతకోక యుండఁ
జేసెనే దైవ మానతక్షితిప శేఖ
రప్రభాజాలసతతవిరాజమాన
చరణకమలసుందరహరిశ్చంద్ర సకల
బుధమనఃకైరవాకరపూర్ణచంద్ర. 69

క. విలసితమణిహర్మ్యస్థల
ములఁ దగ విహరించు నీకు భూతపిశాచా
కుశలవధూపవృతాంబర
తల మగుప్రేతాలయంబు ధామం బయ్యెన్. 70

తే. అనుచు నత్యంతమోహశోకార్తి నొంది
నాథుమెడ వట్టికొని యేడ్చి నలినవదన
యకట కలయిట్లు నిక్కల యగునె యనుచుఁ
బనివె విభుఁ డెట్టికల గంటి పార్థివేంద్ర. 71

వ. అక్కలఫలం బిట్టిద యయ్యెనేని ధర్మసహాయత్వంబు లేదు గాక నిక్కంబును మనకు దేవబ్రాహ్మణప్రసాదంబును సత్యధర్మజ్ఞానానృశంస్యంబులును గలిగినయట్టైన నీయట్టిపరమధార్మికుండు రాజ్యపరిభ్రంశంబునొందియీ దురవస్థం బడునేయని దుఃఖిత యగు నద్దేవికి నన్నరపతి దనకన్నకల తెఱం గంతయు నెఱింగించి యయ్యింతి వలనం బుత్రమరణప్రకారం బెల్ల నేర్పడ విని నిట్టూర్పులు నిగుడ నత్యంతసంతాపాంతరంగుండై శైబ్య నాలోకించి వంశకరుండైన యీయొక్కశిశువును దైవగతిం బోవ వగలకుం గొలు వగుచుఁ గుండంజాల వీని యొడలితోడన యనలంబునం బడియెద న న్నేలినచండాలుని యనుజ్ఞ లేకున్న నింకొక్కపుట్టువున నైన వానికి బంట నయ్యెద నీదుర్మరణంబునం జేసి యనేక ఘోరనరకంబు లైనను ననుభవించెద దానయజనయాజనగురుపూజనంబు లొనరించినవాఁడ నైతినేని పరలోకంబుననైన మన మెప్పటియట్ల కూడి యుండెదము వినుము నగియును నే నెన్నండును బొంకుపలుక నాకిదియ నిశ్చయంబు నీకు ననుజ్ఞ యిచ్చితి నీ వరిగి యమ్మహీదేవు దేవునింబోలె నారాధింపు మని పలికిన నపు డయ్యింతి కరం బళికి యిట్లనియె: 72

తే. కొడుకు నీవును జిచ్చునఁ బడఁగఁ జూచి
యేను జీవంబుతో నుందునే నరేంద్ర
నాకలోకసుఖం బైన నరక మైన
ననుభవింతును నీతోడ నరుగుదెంతు. 73

క. అనవుడు నొడఁబడి విభుఁ డిం
ధనములు సొదగా నొనర్చి దానిపయిఁ దనూ
జునినిడి భార్యయుఁ దనపిఱుఁ
దన నిలువం గేలుమొగిచి తత్పరమతి యై. 74

6 విష్ణుమాయానాటకము.

క. తగ "సర్వం విష్ణుమయం
జగత్త"నుట వినవె యట్లు సర్వగతుఁడు స
త్యగరిష్ఠులకుం గనుపడుఁ
ద్రిగుణములై యందు నతని ప్రతిబింబంబుల్. 1

చ. త్రిగుణమయుండు గావునఁ బ్రదీప్తమగున్ వివిధ ప్రభా ప్తిని
మ్మగ నొకవేళ నొక్కయెడ మూఁటను నేర్పడియుండుఁ
గేవలుం డగుపురుషుండు గావునఁ గ్రియాపరతంత్రుఁడు
గావునన్ సమస్తగుణవిలాసమూర్తులఁ బ్రసక్తివహించి
నటించు నొక్కచోన్. 2

వ. అని సర్వంబునుం దేటపడఁ బరాశరనందనుండు పలి
కిన ధర్మనందనుండు విని మహాత్మా! మీహృదయంగ
మప్రమాణవాక్యంబుల నాసందేహనివృత్తి యయ్యె.
అట్టివాఁడ యా నయిన నింక నొక్కటి యడిగెద న
ప్పుడు పురుషోత్తముండు నిజతేజంబు డాఁచి మాయా
మానుషధారియై జగంబులు నడుపుచుండఁ దద్విలస
నం బెట్టిదియునుం గానక భ్రమసి తిరుగు మముబోం
ట్లు తుదిముట్ట నెఱింగి ముక్తివడయఁజాలరు గాక, విజ్ఞా
నదృష్టిఁ బెక్కుతెఱంగుల నతని మొదలితేజంబుఁ దె

లిసి కృతకృత్యు లయినమీా రిట్లు తత్పరమసాయుజ్యం బుఁ బొందక యుండుటకుం గారణం బేమి యనిన న మ్ముని యి ట్లను: సకలంబును నతనిమాయావసితంబు తన్మాయాతిమిరంబు జగంబు లన్నియుఁ గప్పి సకలాజ్ఞా నాత్ములఁ గావించుచున్నయది. అది భేదింప నెవ్వరికి నలవిగాదు. దానం జేసి విష్ణుసాయుజ్యంబు దుర్లభంబు క్రమక్రమంబున నతనియందు భక్తియెక్కించిన పరమ భాగవతులకు సిద్ధించు; నహంకారపరు లయినవారు మాయాచక్రంబునఁ బరిభ్రమింతురు. వీరు వా రనవ లదు. సకలజనులును బ్రశాంతిభావశౌర్యవిద్యాప్రభా వంబుల నహంకరించుచుందురు గావున ముక్తిఁబడ యనోపరు. సాత్త్వికగుణంబు గలిగి యతని నెఱుంగరు. ఎఱుంగుట యరిది. యహంకారగ్రంథులై విష్ణుమా యఁ దిరస్కరించి బ్రహ్మరుద్రాదులు మోసపోయిరి. మేమెంతవార మది యె ట్లంటేని నే నెఱింగినకథలు సెప్పెద విను మని పలుకుసమయంబున: 3

ఉ. ద్వారకనుండి వచ్చె ఘటువర్యుఁ డొకండు వినీలకంధరా
కారుఁడు గోపిచందనవికస్వరఫాలుఁడు పారిజాతమా
లారమణీయవక్షుఁడు మిళత్తులసీవనమంజరీ స్రవో
హారి ద్వితీయకృష్ణుఁ డన హాటకపుస్తకహస్తుఁడైదివిన్.

క. సనకసనందననారద
సనత్కుమారులును వానిసంగతిఁ బిఱుఁదం
జనుదెంచిరి తత్తనుది
వ్యనితాంతద్యుతులు పర్వఁ బతిగొలు వెల్లన్.

ఉ. వాసవనీలజాలము లవారణరాలెడు మింటనుండి యు
ద్భాసితలీల వానిపిఱుఁద న్నవపంకజరాగరత్నముల్లా
సముదాయముం దొరగెఁ గన్గొనుఁడంచు వటూత్తమాంబుజా
తాసనజాంగదీధితుల కచ్చెరువందిరి సభ్యులందఱున్.

వ. ఇట్లు గొలువువా రెల్ల నెద్దియు నిశ్చయింపనేరక తత్ప్ర
భాపటలంబులు కన్నులు మిఱుమిట్లు గొలుపుచుఁ ద
ద్భవనప్రదేశం బాచ్ఛాదింప సొంపారుచుఁ గొండొక
ప్రొద్దు హర్షవిస్మయరసంబున నున్న యర్జునుండు గగన
తలం బవలోకించి సాంద్రమహేంద్రనీలనీలాకారుం
డొకర్ మహాబాహుండును సూర్యసంకాశు లయిన
వారు మువ్వురునుఁ బూర్ణచంద్రోపమానుం డొకర్
రుండును నెవ్వరకో యని యెవ్వరో దివ్యపురుషులు వి
జయంచేయుచున్నవా రని వెండియుఁ బ్రతీక్షించి యె
ఱింగి తే నివ్వటుండు ద్వారకానగరంబువాఁడు కృష్ణుని
యంతఃపురస్త్రీలకు రుక్మిణ్యాదులకు నుబుసుపోవం గ
థలఁజెప్పు గోవిందశర్మ యనువాఁడు వీనియందు సత్య

భామామహాదేవి యనుగ్రహం బతిసమగ్రం బై యుం
డుఁ గడమ నలువురును సనకసనందనసనత్కుమారనార
దులును మీఱెఱింగినవారలు వారిరాకయు నియ్యెడ
కని తోఁచుచున్నయది యనినఁ గృష్ణద్వైపాయనుండు
నట్ల నిశ్చయించి గోవిందశర్మ యనువాఁడు మహాతప
స్వి సకలకథాప్రవీణుండు మన ముపక్రమించిన విష్ణు
మాయారహస్యంబు లన్నియు విశదంబుగాఁ జెప్పనేర్చు
నిక్కడికథాప్రసంగంబు తనదివ్యచిత్తంబున నెఱింగి
వాసుదేవుండె పంచినవాఁడు తదనుమతంబునఁ దద్దేవ
మునులు వానివాక్పాటవంబును దదీయమాయాప్రభా
వంబును విన వేడుకఁ జనుదెంచినా రని యందఱుఁ
గౌతూహలాయత్తతదభిమతాగమనప్రత్యుత్థానప్రయ
త్నాభిముఖు లగుచుండి రంత ననంతమార్గంబున డిగి
తత్సభాసమీపంబున నిలిచిన: 7

శా. పారాశర్యుఁడుదక్కఁదక్కనమహాభాగుల్ సభాసీను ల
వ్వారాశిన్నమితోర్మిసంఘములరేవన్నిల్చుడున్ సంభ్రమం
బారం సానుజుఁడై నధర్మజుఁడు పేరిమాయత్తచిత్తంబుతో
వారిందోడ్కొనివచ్చియిచ్చి కడువిశ్వాసంబుతో నచ్చనల్.

వ. తగువిధానంబుల నేవురం బూజించి సత్యవతీసుతుని
సమీపంబున నబ్జాలు నగ్రభాగంబునం గూర్చున్న

తక్కినవారలువుర సుఖాసీనులం గావించి తదనుమతంబున గూర్చుండు సమయంబున: 9

సీ. కశ్యపకణ్వమార్కండేయభృగువసి
ష్ఠమతంగజాబాలిజహ్నుపులహ
వాలఖిల్యాగస్త్యగాలవమైత్రేయ
జమదగ్నినారదశంఖకర్ణ
కపిలభరద్వాజగౌతమచ్యవన వి
శ్వామిత్రమౌద్గల్యచండదమన
రౌమహర్షణి శైల జైమునిమాండవ్య
వరతంతుశరభంగవత్సకౌత్సు
లాదిగాఁ గలపరమసంయములు వచ్చి
రందు గోవిందశర్మ ధర్మాత్మజునకు
విష్ణుమాయాప్రభావంబు విస్తరించు
ధీరమతి యంచు విజ్ఞానదృష్టి నెఱిఁగి.

వ. అట్లు సరిత్సాగరపర్వతారణ్యమధ్యంబున నున్నవార లు దిక్పాలభరితబ్రహ్మలోకవాసంలును దండోపతండం బులై పాటలితజటాభారదండకమండలుదర్భసూత్రా క్షమాలికావల్కలాజినప్రముఖలాంఛనములతో నా రాయణనామోచ్చారణపరాయణు లగుచు వచ్చిద్వా రప్రదేశంబునం దుండిన. 11

క. కని దౌవారికముఖ్యుఁడు
వినయాంజలితోడ వచ్చి విన్నప మొనరిం
చిన విని కృష్ణద్వైపా
యనుఁ డుప్పొంగంగ నృపతి యతులప్రీతిన్. 12

క. అనుజులు దానును సంభ్రమ
మున నెదురుగఁ బోయి వినుతిపూర్వకముగ స
ద్వినయమున నమ్మునీంద్రులఁ
గొనిచని యర్చించి యునిచెఁ గుశపీఠములన్. 13

వ. తదనంతరంబ వారల యాశీర్వాదంబులతో సోదరా
మాత్యపరివృతుండై సిద్ధమంత్రతంత్రంబులసన్నిధిసిద్ధ
పురుషుఁడునుంబోలె నొప్పుచుండె నపుడు. 14

క. అందఱు సముచితపూజా
నందితులై యున్నఁ బలికె నారదుఁడు జనా
నందకరు ధర్మనందనుఁ
జందురునం దమృతరసము జాఱెడుభంగిన్. 15

ఉ. గొంతికి ధర్మదేవతకుఁ గూరిమిఁబుట్టిన పుణ్యమూర్తి వ
త్యంతదయావిధేయుఁడవు తాపసముఖ్యులునీగృహంబున
న్సంతసముంబ్రియార్చనలసంతసమందుచునున్న వారు నీ
యంతటిభాగ్యవంతుఁడరయ న్మఱిలేఁడుజగత్త్రయంబునన్.

గీ. దేవ గంధర్వ యక్ష దైతేయరాజ
సభలు చూచితి నవియు నీసభకు సాటి

గావు సురరాజసభ యేమొ కాని కొంత
ధార్మికశ్రేష్ఠ సంపూర్త ధర్మతనయ. 17

సీ. వాసవదహనాంతకాసురవరుణము
రుద్యక్షనాయకరుద్రపూజ్య
....
లనుచరభూతగుహ్యకసిద్ధగంధర్వ
లమితశాపానుగ్రహప్రభావులు హరి
హరహేమగర్భాదు లఖిలవేద
శాస్త్రోపనిషదర్థనస్మంత్రదక్షులు
కల్పాంతకస్థు లనల్పమతులు
సత్యసంధులు తత్త్వనిష్ఠాగరిష్ఠు
లిట్టిమును లిట్టినీయింటి కేగుదెంచి
పూజ లందుచునున్న నీపుణ్యఫలము
తత్ఫలము నీకు హరిసూవె ధర్మతనయ. 18

సీ. సకలలోకాధినాయకుఁ డాదిపురుషుండు
త్రైలోక్యరక్షావిశాలబుద్ధి
శ్రీకృష్ణుఁ డనుపేరఁ జెవులకుఁ జల్లగా
భువి దేవకీదేవి కవతరించి
యనఁగుముద్దులబిడ్డఁ డగుచు నందయశోద
లకు నిహపరసౌఖ్యలక్ష్మి యొసఁగెఁ

కంసాదిరాక్షసకౌరవ్యముఖపాప
కారులఁ ద్రుంచి భూభార మణఁచె
వెలయ నక్రూరు ముచుకుందవిభుఁ గుచేలు
భీష్మ విదురుని మిమ్ము సంప్రీతి మనిచె
వెండియును నాపయోజనేత్రుండు మిమ్ముఁ
గూడి వర్తించుఁ బాయనినీడవోలె. 19

వ. అని నారదుండు పలికినట్ల యౌ నని యశేషమహర్షి సంఘంబును సవిశేషభాషణంబుల ధర్మనందను భూషించిన నాశేషపన్నగసహస్రముఖనిర్ఘోషంబు ననుకరించెఁ దదనంతరంబున సనత్కుమారుండు తమయందఱ నడుమ నుత్కృష్టతేజోభిరాముండై గ్రహమండలమధ్యంబున బాలభానుంబోలెఁ బ్రకాశించుచుఁ బ్రతిభావిశేషంబున సభానందకందళంబై యున్నగోవిందశర్మను జూచి ధర్మనందనున కిట్లనియె.

ఉ. ఈవటుచక్రవర్తి హరి కిష్టసఖుండు సమస్తశాస్త్రగా
థావిదుఁ డాత్మవేది సతతంబును నవ్విభురాణివాసముల్
భావము పల్లవింప బహుభంగుల మెచ్చఁగ నెప్డు సత్కథల్
శ్రీ వెలయ న్ప్రహాస్యకృతలీలల మిక్కిలిఁ బ్రస్తుతించుచున్.

వ. ఇది యెఱింగి వినువేడుక మేము నలువురము ను శ్వేతద్వీపంబున నుండి ద్వారకానగరంబునకు వచ్చి యచ్యుతునిచేత బహుమానంబు వడసి. 22

గీ. కృష్ణ నీవిచిత్ర కేళివర్తనములు
గథలు జేసెనఁట ప్రగల్భబుద్ధిఁ
గ్నార్తి నీసఖుండు గోవిందశర్మ మా
కది వినంగవలయు నాదరమున. 23

వ. అనిన మందస్మితవదనారవిందుండై నందకపాణి గోవిందశర్మం జూచి నామీఁదిసౌహార్దంబునం జెప్పినకథ లన్నియు మత్ప్రియబాంధవుం డైనపాండవేయాగ్రణియు నిపుడుకరివగరంబున నిండుఁగొలువుండి వ్యాసభట్టారకుం డచటికిఁ జనుదెంచిన నతనితో నన్నుఁ బ్రసంగించి నామీఁదివాత్సల్యంబునఁ బ్రసంగవశంబున హరిమాయా కేళిచరిత్రంబులు విన వేడుకయయ్యెను,గొన్ని జెప్పుం డని యడిగిన నమ్ముని యేమేనియుఁ జెప్ప నుపక్రమించినాఁడు. నీ విమ్మునులఁ దోడ్కొని యక్కడికి నరిగి యారాజునకుఁ బ్రియంబుగాఁ జెప్పు పొమ్మని యానతిచ్చి వీడ్కొలిపిన వచ్చితిమి. ఇక్కడి కథాప్రసంగంబు నట్లనే యున్నయది. అతనిసర్వాంతర్యామిత్వంబుఁ బ్రసంగింప నరిది, యింక నితని నీవుప్రార్థించి మాహృదయంబు ముదంబును బొంద నిమ్మునిబృందంబునకుఁ గర్ణానందంబుగా నడిగి విను మనిన సంతసించి కృతార్థుండ నైతి నని హరిదయావిశేషంబుం దలంచి

పులకించి సత్యవతీసుతుని యనుజ్ఞ వడసి ధర్మపుత్త్రుం డి
ట్లనియె. 24

గీ. అనఘ భూసురతనయ గుణాభిరామ
యచ్యుతునియట్ల నీవు మా కరసిచూడ
నీదువృత్తాంత మంతయు నెలమితోడ
నాకు నెఱిఁగింపు మున్న వినంగవలయు. 25

క. అహితల్పునకుం దక్కను
మహితోజ్జ్వలపారిజాతమాల్యా మొరునకు
న్నహిఁ దాల్పరాదు నీకున్
వహింప నె ట్లొదవెఁ జెపుమ వటుకులతిలకా. 26

మ. అనినన్ సంతసమంది యానృపతి య త్యాశ్చర్యముం
బొంది క। న్గొనఁ గర్ణామృతవాక్పరంపరల నాగోవింద
శర్ముండు మ।న్నన జూడుం డని యమ్మహామునులకున్
హస్తాబ్జముల్ మోడ్చి ప। ల్కె నితాంతప్రియగోపకాం
తమురళీగీతప్రబంధధ్వనిన్. 27

సీ. ఘనుఁడు సాందీపుఁడు ననెడువిద్వాంసుండు
రామకృష్ణులకు గారాపుగురువు
లామహాభాగునియగ్రపుత్త్రుం డైన
ధర్మశీలునకు నందనుఁడ నేను
నాజన్మవేళ నందకపాణి వినుచుండ
నాకాశవాణి పేఁ డఖిలశాస్త్ర

వేది యత్యాశ్రమవిశ్రుతకీర్తి గో
విందశర్ముఁడు గోవిందమిత్రుఁ
డనుచుఁ బలికెఁ బల్కి వల్లన బ్రహ్మచ
ర్యాశ్రమంబుఁ జదువు నలరియుండ
మైత్రిఁ గృష్ణునగరు మరఁగి వర్తించు గో
విందశర్మ యనఁగ వెలయువాఁడ. 28

క. చెప్పెదుఁ గ్రొత్తలుగాఁ గథ
లప్పద్మదళాయతాక్షునబ్జాక్షులకుం
జొప్పడ నంతఃపురిలో
నెప్పుడుఁ దత్కేలికలన లేర్పడి యుండున్. 29

వ. మఱియుఁ బూవుదండ వచ్చినప్రకారంబునుం జెప్పెద
నాకర్ణింపుము: 30

ఉ. ఆరయ సత్యభామహృదయం బెటు లుండునో యంచు
మాయ వి। స్తారముచేసి శౌరి ప్రమదంబున రుక్మిణియా
దిమైనపం। కేరుహపత్రలోచనల కేలివనంబుల నొక్క
టొక్క టే। పారఁగఁ బారిజాతనివహంబుల నిల్పె స
మర్థ మేర్పడన్. 31

గీ. అష్టమహిషులయిండ్ల సహస్రసంఖ్య
లైనగోపాంగనలయిండ్ల నందఱకును
నన్నిరూపంబులై కేలి నలరె విభుఁడు

పారిజాతప్రసూనసౌభాగ్యలీల. 32

క. ఇందీవరదళలోచన
లందఱుఁ దన్నాయ యెఱుఁగ కబ్జాక్షుఁడు నా
యం దనురక్తుం డని యిం
పొంది సదాసక్త లగుచు నుండిరి ప్రేమన్. 33

వ. ఇవ్విధంబున నయ్యనంతుం డనంతరూపవిలాసంబుల దక్షిణనాయకత్వం బవలంబించి యందఱయెడల మనోవాక్కర్మవిలాసకేళికల నొక్కచందంబుగా మెలంగుచున్న నంత నొక్కనాఁడు: 34

చ. దళముగ గాఢయౌవనమదంబునఁ బైకొని చంద్రపాదని ర్మలకలధౌతసౌధమణిమండపకోమలపుష్ప డోలికాతలమునఁ బద్మలోచనుఁడుఁ దాను రమించుచు సత్యభామ తాఁ దలఁచె మదీయకేలికి నితండె ప్రియుం డని నెమ్మనమ్మునన్. 35

వ. ఇట్లు తలంచి యనురాగంబుం బెంచి: 36

క. తిలకించుచుఁ బులకించుచుఁ,
గలుషించుచు నగుచు విభునికౌఁగిటఁ గోర్కుల్
నెలకొలిపెఁ గబరిభారో
ద్గళితోత్కటపారిజాతగంధం బెసఁగన్. 37

క. చనుదెంచి వికచపంకజ
వనబంధసుగంధసురభివాసితమై యిం

పొనరించు కేలిదీర్ఘిక
ననువున మజ్జన మొనర్చి నభిమతలీలన్. 38

వ. కనకపీతాంబరంబులు ధరియించి తత్తీరపారిజాతప్రసూనంబులు మనోహరమయంబులు గా నలంకరించుకొని పుష్పాడి యలఁది మధురసంబులు గ్రోలి యానంద లహరిఁ దేలియాడుచుఁ దదంతికచంద్రోపల వేదికామధ్యంబునఁ బుష్పాస్తరణంబునఁ గూర్చుండి చంద్రికాశీతలం బగు మందపవన కందళంబులచేత ఖేదంబపనయించుచుండి రప్పు డమ్మహాదేవి తనమనంబున: 39

శా. నాతోఁ గూడి విభుండు సంతసము నున్నాఁ డిట్లు
ప్రేమోల్లస। చ్చేతో మోద మెలర్ప దీనికి మదిన్ సిగ్గైన
నెట్లున్న వా। రో తర్కింపగఁ రుక్మిణీముఖవరారోహాదులు
ద్యోగముం। జూతామంచు దరస్మితాంశుకలనానుస్మే
రవక్త్రాబ్జ యై. 40

గీ. ఇంగితాకారచేష్ట లెఱింగి మనసు
లోన మెలఁగెడు సతుల గారాన బిలిచి
యాసురద్రుమకుసుమచయంబుఁ గొంత
యేర్చి కోయించి వేర్వేఱ నేర్పరించి. 41

గీ. దివ్యమాణిక్యపాత్రిక లైచ్చి యిడిన
తత్ప్రసూనంబు లన్నియుఁ దగినకొలఁది

నోలిఁ బెట్టించి యి ట్లనె నొక తెతోడ
నలిననేత్రుండు తనలోన నవ్వుచుండ. 42

క. ఈపూలు గొన్ని రుక్మిణి
కేపారుకడంకతోడ నిచ్చి తదీయ
వ్యాపారముఁ దలఁపును గని
రా పొ మ్మని యానతిచ్చె రాజస మొప్పన్. 43

వ. అప్పుడు. 44

చ. సురతరులాభగర్వమును శోభనయౌవనగర్వము న్మనో
హరనవరూపగర్వము నసంగవిహారవికారగర్వముం
బరమహితాత్ముఁడై విభుఁడు పాయనిగర్వము సత్యభా
మకున్ ।సరిపువుఁబోండ్లలోనఁ గడుఁ జాఁగుటకుణ్ మదిఁ
బొంగి రచ్చెలుల్. 45

వ. అట్లు పారిజాతప్రసూనదానవ్యాజంబున రుక్మిణ్యాదులకు దన మహారాజసంబును బ్రాణేశ్వరుతోడఁ గూడి యనుభవించు మదనసామ్రాజ్యవైభవంబును హృదయశల్యంబై యుండవలయు నని కాదే ననుబోంట్లఁ బంపుట యని యాసంచారికారత్నంబు తన్ననఃప్రసాదంబును నెఱింగి చూచిన పుష్పమాలికఁ బుచ్చుకొని రుక్మిణీదేవి నగరికిం జనియెఁ గడమసతులయిండ్లకు నల్లన యా దేవి నియోగించిన సఖీజనంబులుఁ బోయి రటమున్న

పోయినయది రుక్మిణీదేవి కేలిభవనద్వారంబు ప్రవేశిం
చినఁ దద్వారపాలాంగన వాకిటి కడ్డంబు వచ్చి నిలిచి
దానితో ని ట్లనియె. 46

క. ఏకాంతంబున దేవియు
శ్రీకాంతుఁడు నున్నవారు చిత్తజకలనా
వ్యాకులితేంద్రియు లై తమ
లోకంబునఁ బోవఁ దరమె లోనికి నీకున్. 47

క. ఇవ్విరు లెవ్వరు పంపిరి
యెవ్వరిచెలి వనిత నవ్వి యెఱుఁగవె యిన్నా
ళ్లివ్విరు లెవ్వరిసిగఁ గల
వవ్వారిజనేత్ర నగరియతివలలో నన్. 48

వ. లేనియేకాంతంబు గల్పించెదు. పూవు లెవ్వరుపంపి
రెవ్వరిదాన వని నన్ను నిరసించి పలికెదు. పారిజాత
ప్రసూనసౌరభ్యసౌభాగ్యంబు దేవేంద్రునినందనవనంబు
చూఱవట్టించి తెచ్చిన వీరపత్నీతిలకం బగుసత్యభామ
కుం దక్కఁ దక్కినయీనగరిమగువలకుం గలుగనేర్చు
నె యని గద్దించి పలికిన నవ్వేలంది న వ్వాలయు ని
ట్లనియె. 49

గీ. పారిజాత మేమి బ్రాతి యిందఱయిండ్ల
నుండఁ జూడవే పయోజనేత్ర